

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2011. június 9.*

Tartalomjegyzék

Jogi háttér	I - 4806
A jogvita előzményei	I - 4809
A vitatott határozat	I - 4812
Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás és a megtámadott ítélet.	I - 4815
A fellebbezők kérelmei és a Bíróság előtti eljárás.	I - 4816
A Bizottság csatlakozó fellebbezéséről	I - 4820
A T-277/00. sz. ügy keretében emelt perfüggőségi kifogásról.	I - 4820
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4820
A felek érvei	I - 4821
A Bíróság álláspontja	I - 4822
Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárásban felperesként részt vevő vállalkozások kereset- ségi jogáról.	I - 4826
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4826
A felek érvei	I - 4827
A Bíróság álláspontja	I - 4828

* Az eljárás nyelve: olasz.

A Comitato keresethetőségi jogáról	I - 4832
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4832
A felek érvei	I - 4832
A Bíróság álláspontja	I - 4833
Az Elsőfokú Bíróság előtti felperesek eljáráshoz fűződő érdekéről.....	I - 4834
A fellebbezésekről	I - 4835
A 659/1999 rendelet 15. cikkéről – az „új támogatásnak” minősítés	I - 4835
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4835
A felek érvei	I - 4836
A Bíróság álláspontja	I - 4836
Az ellentételezés-jellegről	I - 4837
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4837
A felek érvei	I - 4837
A Bíróság álláspontja	I - 4839
A tagállamok közötti kereskedelem érintettségével és a verseny torzításával kapcsolatos kritériumokról, a szóban forgó támogatások vizsgálata keretében a Bizottságot terhelő eljárási kötelezettségekről, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvéről, valamint az EK 86. cikk (2) bekezdéséről	I - 4842
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4842
A felek érvei	I - 4843
A Bíróság álláspontja	I - 4844
– A vitatott határozat terjedelme és indokolása.....	I - 4844
– A Bizottság eljárási kötelezettségei	I - 4849
	I - 4801

Az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) és d) pontjáról, valamint az indokolási kötelezettségről	I - 4858
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4858
A felek érvei	I - 4859
A Bíróság álláspontja	I - 4860
Az EK 87. cikk (2) bekezdésének b) pontjáról és (3) bekezdésének b) pontjáról	I - 4862
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4862
A felek érvei	I - 4862
A Bíróság álláspontja	I - 4863
A 659/1999 rendelet 14. cikkéről	I - 4864
A megtámadott ítélet indokolása	I - 4864
A felek érvei	I - 4864
A Bíróság álláspontja	I - 4865
A költségekről	I - 4866

sz. egyesített ügyekben,

A C-71/09. P., C-73/09. P. és C-76/09. P

a **Comitato „Venezia vuole vivere”** (székhelye: Velence [Olaszország], képviseli: A. Vianello avvocato, értesítési cím: Luxembourg) (C-71/09. P. sz. ügy),

a **Hotel Cipriani Srl** (székhelye: Velence, képviselik: A. Bianchini és F. Busetto avvocati) (C-73/09. P. sz. ügy),

a **Società Italiana per il gas SpA (Italgas)** (székhelye: Torino [Olaszország], képviselik: M. Merola, M. Pappalardo és T. Ubaldi avvocati) (C-76/09. P. sz. ügy)

fellebbezőknek,

a Bíróság alapokmányának 56. cikke alapján 2009. február 11-én (C-71/09. P. sz. ügy), illetve február 16-án (C-73/09. P. és C-76/09. P. sz. ügy) benyújtott három fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

a **Coopservice – Servizi di fiducia Soc. coop. rl** (székhelye: Cavriago [Olaszország], képviseli: A. Bianchini avvocato)

felperes az elsőfokú eljárásban,

az **Európai Bizottság** (képviselek: V. Di Bucci és E. Righini, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: A. Dal Ferro avvocato, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: I. Bruni, később: G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: P. Gentili avvocato dello Stato, kézbesítési cím: Luxembourg)

beavatkozó az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis, J. Malenovský és T. von Danwitz (előadó) bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. szeptember 16-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2010. december 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Fellebbezéseikben a Comitato „Venezia vuole vivere” (a továbbiakban: Comitato), a Hotel Cipriani Srl (a továbbiakban: Hotel Cipriani) és a Società italiana per il gas SpA (a továbbiakban: Italgas) azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága T-254/00., T-270/00. és T-277/00. sz., Hotel Cipriani és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2008. november 28-án hozott ítéletét (EBHT 2008., II-3269. o.; a továbbiakban: megtámadott ítélet), amellyel az Elsőfokú Bíróság elutasította a szociális terhek csökkentéséről szóló 30/1997. és 206/1995. sz. törvényekben előírt, a Velence és Chioggia területén letelepedett vállalkozások javát szolgáló támogatási intézkedésekről szóló, 1999. november 25-i 2000/394/EK bizottsági határozat (HL 2000. L 150., 50. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése iránti kereseteiket.
- 2 Csatlakozó fellebbezésében a Coopservice – Servizi di fiducia Soc. coop. rl. (a továbbiakban: Coopservice) azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet.
- 3 Csatlakozó fellebbezésében az Európai Közösségek Bizottsága azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet annyiban, amennyiben az a fenti kereseteket elfogadhatónak nyilvánítja.

Jogi háttér

- 4 Az [EK 88. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) 1. cikke b) pontjának iv. alpontja, valamint 13–15. cikke így rendelkezik:

„1. cikk

Fogalommeghatározások

E rendelet alkalmazásában:

[...]

b) létező támogatás:

[...]

iv) olyan támogatás, amely létező támogatásnak tekintendő a 15. cikk szerint;

[...]

13. cikk

A Bizottság határozatai

(1) A lehetséges jogellenes támogatás vizsgálata a 4. cikk (2), (3) vagy (4) bekezdése szerinti határozattal zárul. A hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatok esetében az eljárást a 7. cikk szerinti határozat zárja. Amennyiben egy tagállam nem tartja be az információnyújtási rendelkezést, a Bizottság a határozatot a rendelkezésre álló információk alapján hozza meg.

[...]

14. cikk

A támogatások visszatérítése [helyesen: visszatéríttetése]

(1) Amennyiben a jogellenes támogatások esetén elutasító határozat születik, a Bizottság dönt arról, hogy az érintett tagállam hozza meg a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszavételére (a továbbiakban: »visszatérítési [helyesen: visszatéríttetési] határozat«). A Bizottság nem követeli meg a támogatás visszatérítését [helyesen: visszatéríttetését], amennyiben az ellentétes a közösségi jog valamelyik általános elvével.

(2) A visszatérítési [helyesen: visszatéríttetési] határozat szerint visszatérítésre kerülő támogatás magában foglalja a Bizottság által megfelelő kamatlábbal meghatározott kamatot. A kamat attól a naptól esedékes, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, addig a napig, amíg visszafizetésre nem került.

(3) Az Európai Közöségek Bíróságának a Szerződés [242.] cikke értelmében hozott határozatának sérelme nélkül, a visszatérítést [helyesen: visszatéríttetést] késedelem nélkül és az érintett tagállam nemzeti joga szerinti eljárás keretében kell végrehajtani, feltéve hogy e rendelkezések lehetővé teszik a Bizottság határozatának azonnali és hatékony végrehajtását. Ebből a célból és a nemzeti bíróságok előtt zajló eljárás esetén – a közösségi jog sérelme nélkül – az érintett tagállamok meghozzák a jogrendszerük szerint rendelkezésre álló szükséges intézkedéseket, beleértve az átmeneti intézkedéseket is.

15. cikk

Jogvesztő határidő [helyesen: Elévülési idő]

(1) A Bizottság támogatás visszatéríttetésre vonatkozó hatásköre tízéves jogvesztő határidőn [helyesen: elévülési időn] belül érvényesíthető.

(2) A jogvesztő határidő [helyesen: elévülési idő] azon a napon kezdődik, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezettnek egyedi támogatás formájában vagy támogatási program részét képező támogatás formájában nyújtják. A Bizottság vagy a Bizottság kérésére eljáró tagállam jogellenes támogatással kapcsolatos intézkedései megszakítják a jogvesztő határidőt [helyesen: elévülési időt]. A jogvesztő határidő [helyesen: elévülési idő] minden megszakítástól számítva újra indul. A jogvesztő határidőt fel kell függeszteni [helyesen: Az elévülés nyugszik], amíg a Bizottság

határozata az Európai Közösségek Bírósága előtt függőben lévő eljárás alá tartozik [helyesen: folyamatban lévő eljárás tárgyát képezi].

(3) Minden támogatást, amellyel kapcsolatban a jogvesztő határidő [helyesen: elévülési idő] lejárt, létező támogatásnak kell tekinteni.”

A jogvita előzményei

- 5 A megtámadott ítélet 1–11. pontja az alábbiak szerint foglalja össze a jogvita alapját képező tényállást:

„A – A vizsgált szociálisteher-csökkentési program

- 1 A Bizottságnak bejelentett 1994. augusztus 5-i olasz miniszteri rendelet meghatározza a Mezzogiornóban, az 1994 és 1996 közötti időszakra vonatkozóan azon szociálisteher-csökkentés odaítélésének feltételeit, amelyet a munkáltatóknak az Istituto Nazionale della Previdenza Socialével (INPS, Országos Társadalombiztosítási Intézet) szemben fennálló szociális terhei csökkentésének különleges programjáról szóló, 1978. március 6-i olasz köztársasági elnöki rendelet 59. cikkében foglalt rendelkezések írnak elő.
- 2 A Bizottság a vállalkozásokra háruló szociális terheknek a Mezzogiornóban történő csökkentése és e terhek némelyikének az államkincstár általi átvállalása tárgyában hozott rendelkezésekről szóló, 1995. március 1-jei 95/455/EK határozatával (HL L 265., 23. o.) bizonyos feltételek tiszteletben tartásának előírása mellett a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánította a mezzogiornói vállalkozások

javát szolgáló, fent említett szociális tehercsökkentési programot. A határozat többek között előírta, hogy az olasz hatóságoknak közölniük kell a Bizottsággal azokat a rendelkezéseket, amelyeket a vizsgált támogatási program fokozatos megszüntetésére irányuló, ugyanezen határozatban előírt terv végrehajtása érdekében hoznak.

- 3 A jelen esetben szóban forgó szociális tehercsökkentési programot a 206/1995. sz. olasz törvény vezette be, amely a fent hivatkozott 1994. augusztus 5-i miniszteri rendeletben előírt támogatási programot az 1995. és 1996. évek vonatkozásában kiterjesztette a Velence és Chioggia szigeti területein letelepedett vállalkozásokra. A 30/1997. sz. olasz törvény az e miniszteri rendeletben előírt támogatási programot mind a Mezzogiorno tartományaiban, mind pedig a Velence és Chioggia szigeti területein letelepedett vállalkozások javára meghosszabbította az 1997. évre.
- 4 Az 1994. augusztus 5-i miniszteri rendelet 1. cikke a munkáltatókra háruló szociális terhek általános csökkentését írja elő. Ugyanezen rendelet 2. cikke mentességet biztosít a szociális terhek alól a vállalkozások keretein belül létrehozott új munkahelyek vonatkozásában, mégpedig a munkanélküli személy felvételének időpontjától számított egy éven át.
- 5 A [vitatott] határozatból [...] kiderül, hogy az INPS által az 1995-től 1997-ig terjedő vizsgált időszakra vonatkozóan szolgáltatott adatok szerint az 1994. augusztus 5-i miniszteri rendelet 1. cikke alapján a Velence és Chioggia szigeti területein letelepedett vállalkozások számára biztosított szociális tehercsökkentések összege átlagosan elérte az évenkénti 73 milliárd olasz lírát (ITL) (37,7 millió eurót), amelyet 1645 vállalkozás között osztottak el. Az e rendelet 2. cikke alapján a Velence és Chioggia szigeti területein letelepedett vállalkozások számára biztosított mentességek összege átlagosan elérte az évenkénti 567 millió [olasz lírát] (292 831 eurót), amelyet 165 vállalkozás között osztottak el.

B – A közigazgatási eljárás

- 6 Az olasz hatóságok 1997. június 10-i levelükben az 1995. március 1-jei 95/455 határozatban foglalt rendelkezéseknek (lásd a fenti 2. pontot) megfelelően közölték a Bizottsággal a fent említett 30/1997. sz. törvényt. A Bizottság 1997. július 1-jei levelében – amelyet az 1997. augusztus 28-án kelt felszólítás követett – kiegészítő felvilágosítást kért a fent említett, a Velence és Chioggia területén letelepedett vállalkozások javát szolgáló szociális tehercsökkentés hatályának kiterjesztéséről.

- 7 A Bizottság, miután nem kapott választ, 1997. december 17-i levelében közölte az Olasz Köztársasággal azt a határozatát, hogy a 206/1995. és a 30/1997. sz. törvények rendelkezéseiben előírt támogatások tekintetében – amely törvények a Mezzogiorno vonatkozásában előírt szociális tehercsökkentések hatályát kiterjesztették Velence és Chioggia szigeti területére – megindítja az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást.

- 8 Az olasz hatóságok 1997. december 1-jén felfüggesztették a vizsgált szociális tehercsökkentési programot.

- 9 Az eljárás megindításáról szóló határozatot 1998. február 18-án tették közzé az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában*. A Comitato [...] – olyan egyesület, amely az ipar és a kereskedelem területén tevékenykedő gazdasági szereplők legfontosabb szervezeteit tömöríti Velencében, és amelyet a fent említett hivatalos vizsgálati eljárás megindítását követően hoztak létre abból a célból, hogy a Velence területén letelepedett gazdasági szereplők hátrányos helyzetének javítására irányuló cselekvéseket koordinálja [...] – 1998. március 17-i levelében észrevételeket terjesztett elő, továbbá benyújtott egy jelentést, amelyhez a Consorzio per la ricerca e la formazione (COSES, kutatási és képzési konzorcium) által készített, 1998. márciusi keltezésű tanulmányt csatolt, amely arra vonatkozott, hogy a lagúna területén működő vállalkozásoknak a szárazföldön letelepedett vállalkozásokhoz képest milyen nehézségekkel kell szembenézniük. 1998. május 18-án Velence önkormányzata is észrevételeket terjesztett elő, amelyekhez csatolta a COSES által

ugyanezen tárgyban készített első, 1998. februári keltezésű tanulmányt. Az észrevételekben hangsúlyozta, hogy a kedvezményezettek között önkormányzati tulajdonú vállalkozások is vannak, amelyeket általános gazdasági érdekű szolgáltatási kötelezettség terhel. E vállalkozások érdekében az önkormányzat az EK 86. cikk (2) bekezdésére hivatkozott. Az észrevételek mindegyikét továbbították az Olasz Köztársaságnak.

- 10 Az olasz hatóságok 1999. január 23-i levelükben terjesztették elő észrevételeiket. Az 1999. június 10-i levelükben arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a Velence önkormányzata által továbbított észrevételeket a sajátjukká teszik.
- 11 Az 1999. június 23-i határozattal a Bizottság felhívta [az Olasz Köztársaságot], hogy bocsásson rendelkezésére minden olyan dokumentumot és információt, amelyek ahhoz szükségesek, hogy meg lehessen határozni az önkormányzati tulajdonú vállalkozások szerepét, és mérlegelni lehessen a vizsgált szociális tehercsökkentési intézkedések közös piaccal való összeegyeztethetőségét. Az olasz hatóságok 1999. július 27-i levelükben válaszoltak. 1999. október 12-én Brüsszelben megbeszélésre került sor e hatóságok és a Bizottság képviselői között.”

A vitatott határozat

- 6 A vitatott határozat rendelkező részének szövege a következő:

„1. cikk

A jelen határozat 3. és 4. cikkében foglalt rendelkezések sérelme nélkül azok a támogatások, amelyeket Olaszország az 1994. augusztus 5-i miniszteri rendelet 2. cikkére utaló 30/1997. és 206/1995. sz. törvényekben előírt szociális tehercsökkentések formájában nyújt a Velence és Chioggia területén letelepedett vállalkozásoknak, össze-

egyeztethetők a közös piaccal, amennyiben azokat a következő vállalkozásoknak ítélik oda:

- a) a [kis- vagy közepes vállalkozásokra] vonatkozó állami támogatásokat érintő közösségi keretszabály szerinti kis- vagy közepes vállalkozásoknak;
- b) a fenti fogalommeghatározásnak meg nem felelő, viszont olyan területen letelepedett vállalkozásoknak, amely részesülhet a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti eltérés előnyeiből;
- c) minden más olyan vállalkozásnak, amely a munkaerő-piaci beilleszkedés vagy újrabeilleszkedés területén különös nehézségekkel küzdő munkavállalókat alkalmaz, összhangban a foglalkoztatási támogatásokra vonatkozó iránymutatással.

E támogatások a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásoknak minősülnek, amennyiben azokat olyan vállalkozásoknak nyújtották, amelyek nem minősülnek [kis- vagy közepes vállalkozásnak], és amelyek nem olyan területen telepedtek le, amely részesülhet a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti eltérés előnyeiből.

2. cikk

A jelen határozat 3. és 4. cikkében foglalt rendelkezések sérelme nélkül azok a támogatások, amelyeket Olaszország az 1994. augusztus 5-i miniszteri rendelet 1. cikkében előírt szociális tehercsökkentések formájában nyújt a Velence és Chioggia területén letelepedett vállalkozásoknak, összeegyeztethetetlenek a közös piaccal.

3. cikk

Az Olaszország által az ASPIV vállalkozásnak nyújtott támogatás a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése szerinti eltérés alapján, a Consorzio Venezia Nuova vállalkozásnak nyújtott támogatás pedig a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerinti eltérés alapján összeegyeztethető a közös piaccal.

4. cikk

Az Olasz Köztársaság által az ACTV, a Panfido SpA és az AMAV vállalkozások javára végrehajtott intézkedések nem képeznek az Szerződés 87. cikke értelmében vett állami támogatást.

5. cikk

Olaszország megteszi az annak biztosításához szükséges valamennyi intézkedést, hogy a kedvezményezettek visszatérítsék az 1. cikk második bekezdésében és a 2. cikkben említett, a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat, amelyeket jogellenesen nyújtottak nekik.

A visszatéríttetést a nemzeti jogban szabályozott eljárásoknak megfelelően kell lefolytatni. A visszatérítendő összegek után kamatot kell fizetni attól az időponttól kezdve, amikor ezen összegeket a kedvezményezettek rendelkezésére bocsátották, a tényleges visszatérítésig. A kamatot a regionális célú támogatások keretében nyújtott szubvenció-egyenérték számításához alkalmazott referencia-kamatláb alapján kell számítani.

[...]"

Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás és a megtámadott ítélet

- 7 A vitatott határozat ellen ötvenkilenc keresetet nyújtottak be az Elsőfokú Bírósághoz.

- 8 Az Elsőfokú Bíróság felhívta az Olasz Köztársaságot annak pontosítására, hogy ezen ügyek minden egyes felperese tekintetében úgy ítéli-e meg, hogy a vitatott határozat 5. cikkének végrehajtásaképpen vissza kell térítenie a már folyósított vitatott támogatásokat.

- 9 Az Olasz Köztársaság válaszaire tekintettel az Elsőfokú Bíróság 22 keresetet teljes egészében, 6 keresetet pedig részben elfogadhatatlannak nyilvánított, mivel az érintett felperesek olyan vállalkozások voltak, amelyek nem igazolták az eljáráshoz fűződő érdeküket, mivel az illetékes nemzeti hatóságok a vitatott határozat végrehajtása során úgy ítélték meg, hogy e vállalkozások nem részesültek a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásban, e határozat értelmében pedig nem vonatkozott rájuk a visszatérítési kötelezettség (az Elsőfokú Bíróság T-228/00., T-229/00., T-242/00., T-243/00., T-245/00–T-248/00., T-250/00., T-252/00, T-256/00–T-259/00., T-265/00., T-267/00., T-268/00., T-271/00., T-274/00–T-276/00., T-281/00., T-287/00. és T-296/00. sz., Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. március 10-én hozott végzése [EBHT 2005., II-787. o.]; a T-266/00. sz., Confartigianato Venezia és társai kontra Bizottság ügyben 2005. március 10-én hozott végzése; a T-269/00. sz., Baglioni Hotels és Sagar kontra Bizottság ügyben 2005. március 10-én hozott végzése; a T-273/00. sz., Unindustria és társai kontra Bizottság ügyben 2005. március 10-én hozott végzése, valamint a T-288/00. sz., Principessa kontra Bizottság ügyben 2005. március 10-én hozott végzése).

- 10 2005. május 12-én a peres felek képviselőinek részvételével informális találkozóra került sor az Elsőfokú Bíróság előadó bírása előtt abban a 37 ügyben, amelyekben a keresetet nem nyilvánították teljes egészében elfogadhatatlannak. A felek képviselői előadták észrevételeiket, és megállapodtak abban, hogy kiválasztanak négy „tesztügyet”. Ezen informális találkozót követően a T-254/00., a T-270/00. és a T-277/00. sz. ügyeket – amelyekben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítéletet hozta –, valamint a T-221/00. sz. ügyet jelölték ki tesztügynek, ez utóbbit azonban a felperes keresettől elállása folytán törölték a nyilvántartásból.

- 11 Az Elsőfokú Bíróság a fenti ügyeket egyesítette, és akként határozott, hogy a Bizottság által felhozott elfogadhatatlansági kifogások vizsgálatát az ügy érdemének vizsgálatával együtt végzi el.
- 12 A Törvényszék a megtámadott ítéletben megállapította, hogy a keresetek az ítélet indokolásának 41–115. pontjában levezetett okfejtés alapján elfogadhatók. E kereseteket ugyanakkor megalapozatlannak nyilvánította, tekintettel az ítélet 117–398. pontjában ismertetett megfontolásokra.

A fellebbezők kérelmei és a Bíróság előtti eljárás

- 13 A Comitato azt kéri, hogy a Bíróság:
- adjon helyet a fellebbezésének, következésképpen pedig helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;
 - utasítsa el a Bizottság csatlakozó fellebbezését;
 - semmisítse meg a vitatott határozatot;
 - másodlagosan, semmisítse meg e határozat 5. cikkét abban a részében, amelyben az előírja a szóban forgó szociálisteher-csökkentésnek megfelelő összeg visszatéríttetését, és akként rendelkezik, hogy az említett összegek után kamatot kell fizetni attól az időponttól kezdve, amikor ezen összegeket a kedvezményezettek rendelkezésére bocsátották, a tényleges visszatérítésig;

- a Bizottságot kötelezze az első- és másodfokú eljárás költségeinek viselésére.

14 A Hotel Cipriani azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;
- adjon helyt az elsőfokú eljárásban előterjesztett kérelmeinek, következésképpen pedig:
 - elsőlegesen semmisítse meg a vitatott határozatot;
 - másodlagosan semmisítse meg e határozat 5. cikkét annyiban, amennyiben az e rendelkezésben előírt visszatéríttetési kötelezettség felöleli a *de minimis* szabály alapján nyújtott támogatásokat, és/vagy semmisítse meg e cikket annyiban, amennyiben olyan kamatfizetési kötelezettséget ír elő, amely magasabb annál, amit a felperes a saját adósságai után ténylegesen fizetett;
- a Bizottságot kötelezze az első- és másodfokú eljárás költségeinek viselésére.

15 Az Italgas azt kéri, hogy a Bíróság:

- adjon helyet a fellebbezésének, következésképpen pedig helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

- a Bizottság által benyújtott csatlakozó fellebbezést mint nyilvánvalóan megalapozatlant, illetve – másodlagosan – bizonyos jogalapjai tekintetében mint hatástalant, más jogalapjai tekintetében mint megalapozatlant, vagy pedig teljes egészében mint megalapozatlant utasítsa el;
- semmisítse meg a vitatott határozat 1. és 2. cikkét annyiban, amennyiben azok a szóban forgó szociálisteher-csökkentéseket a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánítják, továbbá semmisítse meg e határozat 5. cikkét;
- másodlagosan, a Bíróság alapokmányának 61. cikke alapján az ügyet utalja vissza az Elsőfokú Bírósághoz;
- a Bizottságot kötelezze az első- és másodfokú eljárás költségei, mindenképp pedig a csatlakozó fellebbezéssel összefüggésben felmerült költségek viselésére.

16 A Coopservice azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;
- adjon helyt az elsőfokú eljárásban előterjesztett kérelmeinek, következésképpen pedig:
 - elsődlegesen, amennyiben ez célszerű és a fellebbezők érdekeit szolgálja, semmisítse meg a vitatott határozatot;

- másodlagosan, e vitatott határozatot annyiban semmisítse meg, amennyiben az előírja az odaítélt szociálisteher-csökkentések visszatéríttetésének kötelezettségét, valamint azt a kötelezettségek, hogy e tehercsökkentések összegét az említett határozatban vizsgált időszakra vonatkozóan kamattal kell növelni;

- a Bizottságot kötelezze az első- és másodfokú eljárás költségeinek viselésére.

17 Az Olasz Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és
- semmisítse meg a vitatott határozatot.

18 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

- elsődlegesen adjon helyt a csatlakozó fellebbezésének, következésképpen pedig a megtámadott ítéletet helyezze hatályon kívül annyiban, amennyiben az a kereseteket elfogadhatónak nyilvánítja;
- másodlagosan utasítsa el a fellebbezéseket, amennyiben szükséges, a megtámadott ítélet indokolásának módosításával;
- a fellebbezőket mindenképp kötelezze az első- és másodfokú eljárás költségeinek viselésére.

- 19 A Bíróság elnöke 2009. április 8-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-71/09. P., a C-73/09. P. és a C-76/09. P. sz. ügyeket.

A Bizottság csatlakozó fellebbezéséről

- 20 Mivel a Bizottság csatlakozó fellebbezése az Elsőfokú Bíróság előtt indított keresetek elfogadhatóságára, vagyis olyan kérdésre vonatkozik, amely a fellebbezésekben és a Coopservice csatlakozó fellebbezésében felhozott érdemi kérdések előkérdését képezi, először e csatlakozó fellebbezést kell megvizsgálni.
- 21 Csatlakozó fellebbezésének alátámasztása érdekében a Bizottság négy jogalapra hivatkozik.

A T-277/00. sz. ügy keretében emelt perfüggőségi kifogásról

A megtámadott ítélet indokolása

- 22 A T-277/00. sz. ügyben benyújtott kereset ellen felhozott perfüggőségi kifogás tárgyában az Elsőfokú Bíróság egyrészt megállapította, hogy e kifogást a T-274/00. sz. ügy vonatkozásában nem lehet eredményesen felhozni, mivel a Comitato ez utóbbi ügyben elállt a keresetétől (a megtámadott ítélet 43. pontja).

- 23 Másfelől, a T-231/00. sz. ügyel összefüggő perfüggőséggel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy nem volt köteles megvizsgálni a Comitato által a T-277/00. sz. ügyben benyújtott kereset elfogadhatóságát, mivel a Comitato e keresetet a Coopservice-szel együtt nyújtotta be (a megtámadott ítélet 43. pontja). Az Elsőfokú Bíróság ezenkívül megjegyezte, hogy a perfüggőségi kifogás csak akkor képezheti akadályát valamely kereset elfogadhatóságának, ha a jogvita ugyanazon felek között áll fenn, a kereset pedig ugyanazon határozat megsemmisítésére irányul, és ugyanazokra a jogalapokra épül, mint az a másik kereset, amelynek elbírálása folyamatban van. Márpedig jelen esetben a T-277/00. és a T-231/00. sz. ügyben benyújtott keresetek részben eltérő jogalapokra épülnek (a megtámadott ítélet 44. és 45. pontja). Másfelől az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 48. cikke (2) bekezdésének – amely főszabály szerint kizárja, hogy az eljárás további részében új jogalapot lehessen felhozni – nincs jelentősége az olyan kereset elfogadhatóságának mérlegelése szempontjából, amelynek tárgya megegyezik az ugyanazon peres felek között folyamatban lévő jogvita kapcsán korábban benyújtott másik kereset tárgyával, viszont attól eltérő jogalapokra épül (a megtámadott ítélet 46. pontja).

A felek érvei

- 24 E három részből álló jogalap első részében a Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság a T-277/00. sz. ügyben benyújtott kereset vonatkozásában tévesen hagyta figyelmen kívül a T-274/00. sz. ügyre tekintettel felhozott perfüggőségi kifogást. A keresetek elfogadhatóságát az eljárást megindító beadvány benyújtásának időpontjában fennálló helyzetre tekintettel kell vizsgálni, vagyis az, hogy a Comitato a T-274/00. sz. ügyben időközben elállt a keresetétől, nem járhat azzal a következménnyel, hogy a T-277/00. sz. ügyben benyújtott keresete elfogadhatóvá válik. Ha ugyanis ez így lenne, a felperesnek módjában állna több keresetet is benyújtani, utólag pedig tetszése szerint kiválasztani azt, amelyet fenn kíván tartani, ez pedig ellentétes lenne a pergazdaságosság elvével.
- 25 E jogalap második részében a Bizottság azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a T-231/00. sz. ügyel összefüggő perfüggőséggel kapcsolatban úgy ítélte meg, hogy a perfüggőség fennállásának szükséges feltételét képezi a korábbi és későbbi kereset

jogalapjainak azonossága. Márpedig mind a tagállamok eljárási szabályaiból, mind pedig a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletből (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.) az következik, hogy a perfüggőségnek nincs ilyen feltétele. E jogalap harmadik részében a Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a T-277/00. sz. ügyben perfüggőség miatt legalábbis el kellett volna utasítania a keresetet, mivel az megegyezik a T-231/00. sz. ügyben benyújtott keresettel.

- 26 A Comitato azt állítja, hogy a Bizottság az Elsőfokú Bírósághoz benyújtott észrevételeiben maga is úgy ítélte meg, hogy ez az elfogadhatatlansági kifogás azt feltételezi, hogy a kereset benyújtását követően ugyanazon felek közötti, ugyanazon tárgyra vonatkozó és ugyanazon jogalapokra épülő újabb keresetet nyújtanak be. Ezért a Bizottság a fellebbezés szakaszában már nem terjeszthet elő teljes egészében új jogalapokat. Ezenkívül, mivel a Bizottság az Elsőfokú Bíróság által a fent hivatkozott Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia és társai kontra Bizottság ügyben hozott végzés ellen nem nyújtott be fellebbezést, az Elsőfokú Bíróság T-277/00. sz. ügyben hozott ítélete elleni fellebbezés keretében nem hozhatja fel e joglapot.

A Bíróság álláspontja

- 27 A Comitato állításával ellentétben a jelen jogalap elfogadható. Nincs jelentősége ugyanis annak a körülménynek, hogy a Bizottság az elfogadhatatlansági kifogásának alátámasztása során más jogi álláspontot képviselt az Elsőfokú Bíróság előtt, mint amit a csatlakozó fellebbezésében előadott, mivel e jogalap – csakúgy, mint a Bizottság által e kifogás keretében az elsőfokú eljárásban előadott érvelés – arra az állítólagos perfüggőségre épül, amely a T-277/00. sz. ügy vonatkozásában a T-274/00. sz. ügyre tekintettel áll fenn.

- 28 Még ha ugyanis a Bizottság azt is állítja a Bíróság előtt, hogy a perfüggőség esetének megállapításához nem követelmény, hogy a fellebbező által előterjesztett megsemmisítési jogalapok ugyanazok legyenek, miközben az Elsőfokú Bíróság előtt elismerte a jogalapok ilyen azonosságának szükségességét, a perfüggősséggel kapcsolatos álláspontja lényegében ugyanaz, mint amit az Elsőfokú Bíróság előtt előadott, vagyis nincs szó új jogalapról.
- 29 Az Elsőfokú Bíróság fent hivatkozott Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia és társai kontra Bizottság ügyben hozott végzése sem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság megvizsgálja a Bizottság által a T-277/00. sz. ügyben felhozott, az Elsőfokú Bíróság perfüggőségi kifogás tárgyában hozott határozatával kapcsolatos jogalapot, mivel e végzés nem tartalmaz mérlegelést arra vonatkozóan, hogy az utóbbi ügyben benyújtott kereset elfogadható-e.
- 30 Ami az érdemi kérdésekkel kapcsolatban e jogalap első, a T-274/00. sz. ügyre tekintettel fennálló perfüggősséggel kapcsolatos részét illeti, az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy mivel a Comitato ebben az ügyben elállt a keresetétől, a T-277/00. sz. ügyben benyújtott keresete vonatkozásában a T-274/00. sz. ügyre tekintettel már nem áll fenn perfüggőség.
- 31 Kétségtelen, hogy – mint azt a Bizottság állítja – a kereset elfogadhatóságát általános szabályként arra az időpontra tekintettel kell vizsgálni, amikor a keresetet benyújtják (lásd ebben az értelemben a C-61/96., C-132/97., C-45/98., C-27/99., C-81/00. és C-22/01. sz., Spanyolország kontra Tanács egyesített ügyekben 2002. április 18-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-3439. o.] 23. pontját). Ez azonban nem változtat azon, hogy az ítélezési gyakorlat szerint a kereset elfogadhatatlankénti elutasításából eredően az e keresetből származó, addig folyamatban lévő jogvita megszűnik létezni, vagyis a perfüggőségi helyzet megszűnik (lásd ebben az értelemben a 146/85. és 431/85. sz., Diezler és társai kontra Európai Közösségek Gazdasági és Szociális Bizottsága egyesített ügyekben 1987. október 27-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4283. o.] 12. pontját).

- 32 Ugyanez a helyzet, ha – mint azt a főtanácsnok az indítványának 50. pontjában megjegyezte – a folyamatban lévő jogvita a jelen esethez hasonlóan annak következtében szűnik meg, hogy a felperes eláll a keresetétől. A Bizottság állításával ellentétben az annak elkerüléséhez fűződő érdek, hogy a jogalanyok a pergazdaságosság elvével ellentétesen éljenek e lehetőséggel, nem követeli meg, hogy a perfüggőségi helyzet még az olyan keresetre tekintettel is fennálljon, amelytől a felperes elállt. Ez az érdek ugyanis megfelelő védelmet élvez azáltal, hogy a Bíróság eljárási szabályzata 69. cikke 5. §-a első bekezdése, illetve az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 87. cikke 5. §-ának első bekezdése alapján a felperest kötelezik a költségek viselésére.
- 33 A jelen jogalap első részét tehát el kell utasítani.
- 34 E jogalapnak a T-231/00. sz. ügyre tekintettel fennálló perfüggőséggel kapcsolatos második és harmadik részével kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az Elsőfokú Bíróság határozatán belül a teljesség kedvéért kifejtett indokok ellen irányuló kifogások nem vezethetnek e határozat hatályon kívül helyezéséhez, következésképpen e kifogások hatástalanok (a C-399/08. P. sz., Bizottság kontra Deutsche Post ügyben 2010. szeptember 2-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-7831. o.] 75. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Ezzel összefüggésben a megtámadott ítélet 43. pontjából kiderül, hogy az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem köteles megvizsgálni a Comitato által indított kereset elfogadhatóságát, mivel a Comitato e keresetet a T-277/00. sz. ügyben a Coopservice-szel együtt nyújtotta be, vagyis, még ha a felhozott perfüggőség fenn is állna, annak nem lenne semmilyen hatása e kereset elfogadhatóságára annyiban, amennyiben azt a Coopservice indította, és főleg nem lenne hatása az Elsőfokú Bíróság által a jelen ügyben vizsgált érdemi jogalapokra, mivel azokat a két felperes együtt hozta fel.
- 36 E megfontolások – amelyeket a Bizottság egyébként nem vitat – összhangban vannak a C-313/90. sz., CIRFS és társai kontra Bizottság ügyben 1993. március 24-én hozott ítéletből (EBHT 1993., I-1125. o.) eredő ítélkezési gyakorlattal.

- 37 Ezen pergazdaságossági okokkal (a Bíróság elnökének a C-60/08. P(R). sz., Cheminova és társai kontra Bizottság ügyben 2009. március 24-én hozott végzésének 34. pontja) alátámasztott ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis, ha valamely határozat ellen több felperes indít keresetet, és megállapítható, hogy egyiküknek fennáll a keresetösségi joga, a többi felperes eljáráshoz fűződő érdekét nem kell vizsgálni.
- 38 Ez az ítélkezési gyakorlat azon a megfontoláson alapul, hogy ilyen helyzetben mindenképp vizsgálni kell a kereset megalapozottságát, vagyis nem releváns az a kérdés, hogy valamennyi felperesnek ténylegesen fennáll-e a keresetösségi joga.
- 39 Márpedig ugyanez a logika érvényes a jelen esetre is.
- 40 Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a Comitato keresetének elutasítása – amelyet a Bizottság a jogalap jelen részei keretében ajánl – nem befolyásolta volna annak szükségességét, hogy az Elsőfokú Bíróság megvizsgálja a T-277/00. sz. ügyben benyújtott kereset alátámasztása érdekében felhozott jogalapokat. E keresetet ugyanis a Comitato és a Coopservice együttesen nyújtotta be. Márpedig a Coopservice esetében nem állt fenn perfüggőség, vagyis az Elsőfokú Bíróságnak mindenképp meg kellett volna vizsgálnia az említett összes jogalapot, ami a Comitato keresetének esetleges elutasítását irrelevánssá tette.
- 41 Következésképpen még ha fel is tételezzük, hogy a megtámadott ítélet 44–46. pontjában a teljesség kedvéért kifejtett indokolás jogilag téves, e megállapításnak nem lenne semmilyen hatása a T-231/00. sz. ügyre tekintettel emelt perfüggőségi kifogásra vonatkozó érvek elutasításának megalapozottságára.

- 42 E feltételek mellett meg kell állapítani, hogy a jelen jogalap második és harmadik része hatástalan.
- 43 Az eddigiekre tekintettel a Bizottság csatlakozó fellebbezésének első jogalapját el kell utasítani.

Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárásban felperesként részt vevő vállalkozások kereshetőségi jogáról

A megtámadott ítélet indokolása

- 44 Az Elsőfokú Bíróság kimondta, hogy a T-254/00., a T-270/00. és a T-277/00. sz. ügy felpereseinek fennáll a kereshetőségi joga, és megállapította többek között, hogy a vitatott határozat az EK 230. cikk negyedik bekezdése értelmében személyükben érinti őket.
- 45 Ezzel összefüggésben az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a felpereseket kellően egyéníti az az egyedi érdeksérelem, amelyet az e határozatban előírt visszatérítetési kötelezettség egy zárt kör tökéletesen azonosítható tagjaiként okoz nekik (a megtámadott ítélet 76–92. pontja). Ezt követően, az állami támogatások ellenőrzési rendszere (az ítélet 94–99. pontja) és a nemzeti hatóságokat az említett határozat végrehajtása érdekében megillető hatáskör (az ítélet 100–111. pontja) vizsgálata során az Elsőfokú Bíróság megerősítette az ugyanezen ítélet 92. pontjában szereplő azon mérlegelést, mely szerint a felperesek személyükben érintettek (az ítélet 93. pontja).

A felek érvei

- 46 A Bizottság azt állítja, hogy ha valamely határozat jogellenesnek és a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánít valamely támogatási programot, az a körülmény, hogy e határozat elrendeli az e program alapján nyújtott támogatások visszatéríttetését, nem járhat azzal a következménnyel, hogy az e támogatások kedvezményezettjei személyükben érintettek lesznek. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis a támogatási program kedvezményezettjének fogalmát összetévesztette a nemzeti szabályozás által biztosított előnyök kedvezményezettjének fogalmával. Márpedig a vitatott határozat elfogadásának időpontjában nem voltak azonosíthatók azok a kedvezményezettek, akik e határozat értelmében kötelesek visszatéríteni a támogatásokat. Az azonosítás érdekében el kellett dönteni, hogy a kedvezményezetteknek biztosított előnyök ténylegesen az EK 87. cikk értelmében vett állami támogatásokat képeztek-e, valamint, hogy a kedvezményezettek e határozat értelmében ténylegesen kötelesek voltak-e visszatéríteni a kapott támogatásokat.
- 47 Ezenkívül a Bizottság előadja, hogy a vitatott határozat elfogadásának időpontjában az azonosítható kedvezményezettek köréhez való tartozás nem elegendő az egyéni érdek alátámasztásához, mivel ez utóbbi feltételezi, hogy a kedvezményezettek olyan különleges helyzetben legyenek, amely a Bizottságot e helyzet figyelembevételére kényszerítheti, ez pedig jelen esetben nem így volt.
- 48 Továbbá az Elsőfokú Bíróság által alkalmazott megközelítés a Bizottság szerint azzal a következménnyel jár, hogy a támogatási program kedvezményezettjei a C-188/92. sz. TWD Textilwerke Deggendorf ügyben 1994. március 9-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-833. o.) 24–26. pontjából eredő ítélkezési gyakorlat értelmében a Bizottság határozatát még akkor is kötelesek megtámadni az Elsőfokú Bíróság előtt, ha nem biztosak abban, hogy ténylegesen kötelesek visszatéríteni a kapott előnyöket.
- 49 A megtámadott ítélet 94. és azt követő pontjaiban levezetett okfejtéssel kapcsolatban a Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen hagyta figyelmen kívül a Bizottság által előadott azon kritériumot, mely szerint a támogatás kedvezményezettjei nem minősülnek személyükben érintettnek, amennyiben a támogatást valamely általános program alkalmazása keretében automatikusan nyújtják. Végül az ítélet 100. és

azt követő pontjaiban kifejtett indokokkal kapcsolatban a Bizottság úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság figyelmen kívül hagyta a Bíróság ítélkezési gyakorlatát. Ha ugyanis a Bizottság általánosan és elvontan foglal állást olyan támogatási program tárgyában, amelyet a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánít, és elrendeli az e program keretében nyújtott támogatások visszatéríttetését, ezt követően a tagállam feladata, hogy a jogellenes támogatások visszatéríttetésének lefolytatása érdekében megvizsgálja minden egyes érintett vállalkozás egyedi helyzetét.

- 50 A Comitato és az Italgas szerint az Elsőfokú Bíróság helyesen ismerte el a felperes vállalkozások kereshetőségi jogának fennállását.

A Bíróság álláspontja

- 51 Az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes vállalkozásoknak fennállt a kereshetőségi joga, amennyiben a vitatott határozat az érintett támogatások visszatéríttetésére irányuló előírással a jogi helyzetükben okozott egyéni sérelem folytán személyükben érintette őket.
- 52 Egyrészt ugyanis az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében azon alanyok, akik nem címzettjei egy határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, és ezáltal a címzethez hasonló módon egyéníti őket (lásd a 25/62. sz., Plaumann kontra Bizottság ügyben 1963. július 15-én hozott ítéletet [EBHT 1963., 197. o.; 223. o.], valamint a C-298/00. P. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-4087. o.] 36. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 53 Másrészt a támogatási program keretében nyújtott olyan egyedi támogatások tényleges kedvezményezettjei, amelyeknek visszatéríttetését a Bizottság elrendelte, e tény-nél fogva az EK 230. cikk negyedik bekezdése értelmében személyükben érintettnek minősülnek (lásd ebben az értelemben a C-15/98. és C-105/99. sz., Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. október 19-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-8855. o.] 34. pontját, valamint a fent hivatkozott Olaszország kont-ra Bizottság ügyben hozott ítélet 38. és 39. pontját).
- 54 A Bizottság által előadott érvek nem vonhatják kétségbe e következtetést.
- 55 Eleve el kell vetni azt az állítást, mely szerint a vitatott határozatban előírt visszatéríttetési kötelezettség e határozat elfogadásának időpontjában nem egyénítette kellőképpen a felpereseket. Ez az állítás egyrészt azon a kiindulási feltételen alapul, hogy a tényleges visszatéríttetést olyan későbbi szakaszban fogják végrehajtani, amelynek során meg kell állapítani, hogy a kapott előnyök ténylegesen olyan állami támogatásokat képeznek-e, amelyeket vissza kell téríteni, másrészt pedig azon a tényen, hogy nem teljesülnek azok a feltételek, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a kedvezményezettek zárt körhöz tartoznak.
- 56 Márpedig, mint azt a főtanácsnok az indítványa 71–82. pontjában megállapította, már maga a visszatéríttetési előírás személyében érinti a szóban forgó program valamenyny kedvezményezettjét, amennyiben a vitatott határozat elfogadásának időpontjától kezdve ki vannak téve a nekik juttatott előnyök visszatéríttetésében megnyilvánuló kockázatnak, ez pedig hátrányosan érinti a jogi helyzetüket. Ezért e kedvezményezettek zárt körhöz tartoznak (lásd ebben az értelemben a C-519/07. P. sz., Bizottság kontra Koninklijke FriselandCampina ügyben 2009. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-8495. o.] 54. pontját), anélkül hogy vizsgálni kellene az olyan helyzetekre vonatkozó további feltételeket, amelyekben a Bizottság határozata nem tartalmaz visszatéríttetési előírást. Ezenkívül az a lehetőség, hogy a jogellenesnek nyilvánított előnyöket utóbb nem térítetik vissza a kedvezményezettekkel, nem zárja ki, hogy a kedvezményezettek személyükben érintettnek minősüljenek.

- 57 El kell vetni a Bizottság azon érvét is, mely szerint az állami támogatások visszatérítettségét elrendelő bizottsági határozatok elleni kereset elfogadhatóságának elismerése azzal a „képtelen és visszas hatással” járna, hogy az állami támogatások kedvezményezettjei kénytelenek lennének azonnal, még az arról való tudomásszerzést megelőzően megtámadni az említett határozatot, hogy e határozat alapján keletkezik-e majd őket érintő visszatérítetési előírás. Ezen érveket a Bizottság – majdnem azonos megfogalmazásban – már a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben is előterjesztette (lásd az ítélet 31. pontját), anélkül hogy azokat a Bíróság elfogadta volna.
- 58 A jogalanyok azon lehetősége ugyanis, hogy valamely nemzeti eljárás során az uniós jogi aktusban foglalt rendelkezések érvénytelenségére hivatkozzanak, kétségtől feltehető, hogy ne legyenek jogosultak az EK 230. cikk alapján az e rendelkezések elleni közvetlen kereset benyújtására, amelyek következményeit anélkül viselik, hogy megsemmisítésük kérelmezésére korábban jogosultak lettek volna (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott TWD Textilwerke Deggendorf ügyben hozott ítélet 23. pontját, valamint a C-550/09. sz., E és F ügyben 2010. június 29-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-6213. o.] 45. és 46. pontját). Ugyanebből az ítélkezési gyakorlatból azonban az is következik, hogy az ilyen közvetlen keresetnek minden kétséget kizáróan elfogadhatónak kell lennie (lásd a fent hivatkozott E és F ügyben hozott ítélet 48. pontját, valamint a C-494/09. sz., Bolton Alimentari ügyben 2011. február 17-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-647. o.] 23. pontját).
- 59 Ezért a fellebbezőkkel azonos helyzetben lévő jogalanyok az érdekeik védelme céljából csak akkor kötelesek az Elsőfokú Bíróság előtt megtámadni a határozatot, ha megállapítható, hogy az ilyen kereset minden kétséget kizáróan elfogadható. Ha ugyanis a jogalany által benyújtott közvetlen kereset elfogadhatóságához nem fér kétség, ésszerűen elvárható tőle, hogy a közvetlen keresetet az EK 230. cikkben erre biztosított két hónapos határidőn belül előterjessze.
- 60 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a megtámadott ítélet 76–92. pontjában kifejtett indoklás önmagában alkalmas arra, hogy a jogilag megkövetelt módon alátámassza az Elsőfokú Bíróság által az ítélet 92. pontjában megfogalmazott azon következtetést, mely szerint a vitatott határozat személyükben érinti a felpereseket.

- 61 Ugyanakkor, mivel a megtámadott ítélet 251. pontja az ítélet 100–111. pontjában levezetett okfejtésre utal, a Bizottság pedig a jelen jogalap keretében ezen okfejtést támadja, máris meg kell állapítani, hogy ez az okfejtés jogilag téves.
- 62 Az Elsőfokú Bíróság ugyanis a megtámadott ítélet 106. pontjában többek között azt állapította meg, hogy nem fogadható el, hogy az érintett tagállam a jogellenes támogatási programra vonatkozó bizottsági határozat végrehajtása során minden egyes esetben megvizsgálhatja, hogy teljesülnek-e az EK 87. cikk (1) bekezdésének alkalmazási feltételei.
- 63 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a támogatási programok esetében a Bizottság szorítkozhat a szóban forgó program jellemzőinek tanulmányozására, amikor a határozat indokolásában azt mérlegeli, hogy e program az általa előírt alkalmazási módok jellemzői folytán érzékelhető előnyt biztosít-e a kedvezményezettjeinek a versenytársaikhoz képest, továbbá olyan jellegű-e, hogy elsősorban azokat a vállalkozásokat részesíti előnyben, amelyek részt vesznek a tagállamok közötti kereskedelemben. Így a Bizottság az ilyen programra vonatkozó határozatban nem köteles elemzést lefolytatni az e program alapján nyújtott valamennyi egyedi támogatásról. Csak a támogatások visszatéríttetésének szakaszában lesz szükséges minden egyes érintett vállalkozás egyedi helyzetének vizsgálata (lásd a C-310/99. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2002. március 7-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-2289. o.] 89. és 91. pontját).
- 64 Az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 104–106. pontjában lefolytatott mérlegelés tehát figyelmen kívül hagyja azt az ítélkezési gyakorlatot, amely szerint, ha a Bizottság általánosan és elvontan foglal állást valamely támogatási program tárgyában, azt a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánítja, és elrendeli az e program keretében nyújtott támogatások visszatéríttetését, a tagállam feladata, hogy az ilyen visszatéríttetési művelettel érintett minden egyes vállalkozás egyedi helyzetét megvizsgálja.

- 65 Ugyanakkor az Elsőfokú Bíróság által az ítélet 100–111. pontjában levezetett okfejtéssel szemben a Bizottság által megfogalmazott kifogások semmiképp sincsenek hatással az ítélet rendelkező részére, ezért azokat hatástalanoknak kell tekinteni (lásd ebben az értelemben többek között a C-302/99. P. és C-308/99. P. sz., Bizottság és Franciaország kontra TF1 egyesített ügyekben 2001. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5603. o.] 27–29. pontját).
- 66 A Bizottság által előadott második jogalap tehát nem fogadható el.

A Comitato keresetőségi jogáról

A megtámadott ítélet indokolása

- 67 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 114. pontjában úgy ítélte meg, hogy a fent hivatkozott CIRFS és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből eredő ítélkezési gyakorlatra tekintettel nem volt köteles megvizsgálni a Comitato keresetőségi jogát. Ezenkívül a megtámadott ítélet 115. pontjában megállapította, hogy a Comitato mindenképp keresetőségi joggal rendelkezett, mivel a tagjai nevében járt el, akik saját maguk is benyújthattak volna elfogadható keresetet.

A felek érvei

- 68 A Bizottság a harmadik jogalapjában azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen ültette át a vállalkozásokat tömörítő szervezetekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot az olyan szakmai szervezeteket tömörítő szervezetekre, mint a Comitato. Ezenkívül semmi nem engedi azt feltételezni, hogy a szóban forgó szakmai szervezetek ténylegesen megbízták volna a Comitatót az érdekeik képviselésével.

- 69 A Comitato szerint az Elsőfokú Bíróság helyesen ismerte el a kereshetőségi jogát.

A Bíróság álláspontja

- 70 Mindjárt az elején meg kell állapítani, hogy – mint azt a jelen ítélet 34. pontja felidézte – az Elsőfokú Bíróság határozatán belül a teljesség kedvéért kifejtett indokok ellen irányuló kifogások nem vezethetnek e határozat hatályon kívül helyezéséhez, következésképpen e kifogások hatástalanok.
- 71 Ezzel összefüggésben a megtámadott ítélet 114. pontjából következik, hogy az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy azért nem köteles megvizsgálni a Comitato kereshetőségi jogát, mert a Coopservice felperes vállalkozásnak fennállt a kereshetőségi joga.
- 72 Ez a Coopservice kereshetőségi jogán alapuló megfontolás, amelyet a Bizottság nem vitat a Bíróság előtt, összhangban van a fent hivatkozott CIRFS és társai kontra Bizottság ítéletből eredő ítélkezési gyakorlattal, mint az a jelen ítélet 37–40. pontjából következik.
- 73 Következésképpen, még ha fel is tételezzük, hogy a megtámadott ítélet 115. pontjában kifejtett indoklás jogilag téves, akkor is hangsúlyozni kell, hogy e megállapítás semmilyen módon nem befolyásolja a Comitato kereshetőségi jogára vonatkozó kifogás mérlegelésének megalapozottságát.

74 E feltételek mellett meg kell állapítani, hogy a harmadik jogalap hatástalan.

75 A Bizottság által előadott harmadik jogalapot tehát el kell utasítani.

Az Elsőfokú Bíróság előtti felperesek eljárásához fűződő érdekéről

76 A Bizottság a negyedik jogalapjában azt kifogásolja az Elsőfokú Bírósággal szemben, hogy elmulasztotta megvizsgálni az Elsőfokú Bíróság előtti felperesek eljárásához fűződő érdekét, továbbá azt, hogy a kereseteiket mint az ilyen érdek fennállásának hiánya miatt elfogadhatatlanokat nem utasította el.

77 E jogalap nem megalapozott. A Bizottság állításával ellentétben a felperesek eljárásához fűződő érdeke nem csupán annak eshetőségén alapul, hogy a nemzeti hatóságok visszatérítésre szólíthatják fel őket. A vitatott határozat elfogadása ugyanis mindegyikük jogi helyzetét módosította, amennyiben a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította a szóban forgó támogatási program keretében nyújtott, a felpereseknek már odaítélt támogatásokat, és elrendelte azok visszatéríttetését. Így a felperes vállalkozásoknak a vitatott határozat elfogadásától kezdve elvileg számítaniuk kellett arra, hogy kötelesek lesznek visszatéríteni a már odaítélt támogatásokat, ez pedig igazolja az eljárásához fűződő érdekük fennállását. Márpedig a Bizottság nem hivatkozott olyan körülményekre, amelyek alapján kizárható lett volna, hogy a felpereseket visszatérítésre szólítsák fel.

78 A fentiek összességére figyelemmel a Bizottság csatlakozó fellebbezését teljes egészében el kell utasítani.

A fellebbezésekről

- 79 Fellebbezéseik alátámasztása érdekében a fellebbezők, valamint csatlakozó fellebbezése keretében a Coopservice olyan jogalapokra hivatkoznak, amelyeket lényegében hat, a következőkre vonatkozó csoportra lehet osztani: először is a szóban forgó előnyök ellentételezés-jellege, másodszor a kereskedelem érintettségével és a verseny torzításával kapcsolatos kritérium, az EK 86. cikk (2) bekezdésének alkalmazása, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve, harmadszor az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) és d) pontja, negyedszer az EK 87. cikk (2) bekezdésének b) pontja és (3) bekezdésének b) pontja, ötödször a 659/1999 rendelet 14. cikke, végül hatodszor ugyanezen rendelet 15. cikke.

A 659/1999 rendelet 15. cikkéről – az „új támogatásnak” minősítés

A megtámadott ítélet indokolása

- 80 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 357–367. pontjában elvetette a vitatott határozat ellen irányuló, a 659/1999 rendelet 15. cikkének megsértésére alapított azon jogalapokat, amelyek szerint a 206/1995. és a 30/1997. sz. törvények alapján biztosított, vitatott előnyöket „létező támogatásoknak” kell tekinteni, vagyis a tízéves elévülési határidő már eltelt. Ezzel összefüggésben az Elsőfokú Bíróság többek között arra a körülményre alapította az álláspontját, hogy az 590/1971. sz. törvény alapján biztosított, a 463/1972. sz. törvénnyel meghosszabbított előnyöket 1973. július 1-je óta már nem nyújtották, az 502/1978., a 102/1977. és az 573/1977. sz. törvények alapján biztosított előnyöket pedig 1981. december 31-ig nyújtották. Így a vitatott határozat tárgyát képező előnyök semmilyen módon nem kapcsolódtak az említett törvények

alapján korábban biztosított előnyökhöz, ami kizárja, hogy az előbbi előnyöket „létező támogatásoknak” minősítsék.

A felek érvei

- ⁸¹ A Comitato és a Hotel Cirpiani az ötödik jogalapjában, a Coopservice pedig a hetedik jogalapjában azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vizsgálta meg elég alaposan, hogy a szociálisteher-csökkentési programot mikor vezették be, valamint figyelmen kívül hagyta ennek az évtizedek óta fennálló programnak a folytonosságát. Az említett programot ugyanis a 463/1972. sz. törvény vezette be. Ezt követően a szociálisteher-csökkentéseket elrendelő elvi határozatról szóló 171/1973. sz. különleges törvényt alkalmazták Velencére. E tehercsökkentés terjedelmét a Mezzogiornóra alkalmazandó rendelkezésekre való utalás határozta meg. Márpedig a 171/1973. sz. különleges törvénnyel meghozott elvi határozatot soha nem helyezték hatályon kívül.

A Bíróság álláspontja

- ⁸² E jogalapokat, amelyeket elsőként kell megvizsgálni, el kell utasítani. Meg kell ugyanis állapítani, hogy a fellebbezők egyike sem kifogásolja az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 360. pontjában tett azon megállapítást, mely szerint az 590/1970., a 463/1972., a 102/1977., az 573/1977. és az 502/1978. sz. törvényekben előírt előnyöket 1973. július 1-je, illetve 1982. január 1-je után már nem nyújtották. Ezért meg kell állapítani, hogy ezek az előnyök, valamint a 30/1997. és a 206/1995. sz. törvényekben biztosított előnyök között nem állt fenn folytonosság, vagyis ez utóbbi előnyöket nem lehet létező támogatásoknak minősíteni, mivel valójában új támogatásokat képeznek.

Az ellentételezés-jellegről

A megtámadott ítélet indokolása

- ⁸³ Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 179–198. pontjában elvetette azokat a jogalapokat, amelyek szerint a vitatott határozat a szóban forgó szociálisteher-csökkentéseket tévesen minősítette támogatásoknak, figyelmen kívül hagyva azok ellentételezés-jellegét. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozva többek között megállapította, hogy az a körülmény, hogy valamely tagállam egyoldalú intézkedésekkel a gazdaság valamely ágazatában a más tagállamokban érvényesülő versenyfeltételekhez való közeledésre törekszik, nem fosztja meg ezen intézkedéseket támogatásjellegüktől (az ítélet 181–184. pontja).

A felek érvei

- ⁸⁴ A Comitato, a Hotel Cipriani és a Coopservice által előterjesztett első jogalap, valamint az Italgas által előterjesztett első jogalap a megtámadott ítéletben az odaítélt előnyök ellentételezés-jellegének hiányára vonatkozóan kifejtett, az ítélet 179–198. pontjában szereplő indokok ellen irányul.
- ⁸⁵ Ezzel összefüggésben a fellebbezők azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság elmulasztotta figyelembe venni a vitatott intézkedések ellentételezés-jellegét. A fellebbezők szerint szoros összefüggés áll fenn egyrészt a foglalkoztatás elősegítésére irányuló célkitűzés, másrészt pedig az ezen intézkedésekkel érintett gazdasági szereplőket érő hátrányok és az általuk viselt többletköltségek között. Azokat a hátrányokat,

amelyekkel a szóban forgó szociálisteher-csökkentések kedvezményezettjeinek számolniuk kell, a fellebbezők szerint azon költségekhez viszonyítva kell értékelní, amelyek az érintett vállalkozások akkor viselnének, ha a szárazföldön működnének, nem pedig a közösségi vállalkozások által viselt átlagos költségekhez viszonyítva.

- ⁸⁶ Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság a fellebbezők szerint tévesen alkalmazta a jogot, amennyiben elmulasztotta megállapítani a vitatott határozat indokolásában felfedezhető ellentmondást, amely határozat az indokolásának (92) preambulumbekkezdésében elismerte, hogy a szociálisteher-csökkentési intézkedések az ASPIV vállalkozás vonatkozásában arra irányultak, hogy ellentételezzék az e vállalkozás által viselt többletköltségeket. Hasonlóképp, a megtámadott ítéletnek a fellebbezők szerint téves az indokolása, amennyiben az Elsőfokú Bíróság elismerte, hogy vannak olyan sajátos helyzetek, amelyekben valamely hátrány ellentételezése folytán megszűnik az intézkedés előnyjellege, nem szolgált azonban megfelelő magyarázattal arról, hogy jelen esetben miért nem áll fenn ilyen helyzet.
- ⁸⁷ A Hotel Cipriani hozzászói, hogy az Elsőfokú Bíróságnak figyelembe kellett volna vennie, hogy a szociálisteher-csökkentés a Velence központjának megóvására irányuló olyan politika keretei közé illeszkedik, amelynek vonatkozásában nem számíthatók ki pontosan az előnyök, valamint az e város sajátos helyzetéhez kapcsolódó kötétségeköl eredő hátrányok. Az Elsőfokú Bíróság ahelyett, hogy megfelelően figyelembe vette volna azt a két tanulmányt, amelyek közül az egyik konkrétan a szállodai ágazatot sújtó terhekre vonatkozott, felróta a Hotel Ciprianinak, hogy nem támasztotta alá azon többletköltségek mértékét, amelyeket az Olaszországban vagy külföldön található más szállodákhoz képest viselnie kell, és amelyeket az odaítélt előnyök hivatottak ellentételezni.
- ⁸⁸ Az Olasz Köztársaság is úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vette figyelembe az odaítélt előnyök ellentételezés-jellegét. Ezen előnyök odaítélését gazdasági kritérium igazolja. E tagállam ugyanis az olasz hatóságokat magánvállalkozáshoz, a szociális terheket pedig biztosítási díjakhoz hasonlítva azt állítja, hogy a magánvállalkozás le szállította volna a biztosítási díjakat. Ezenkívül közvetlen összefüggés áll fenn az említett előnyök és az érintett vállalkozások helyzete között, amelyre a különösen magas munkaerőköltségek jellemzők.

- ⁸⁹ A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság a jelen jogalapokat mint megalapozatlanokat utasítsa el, ezzel együtt változtassa meg az indokolást az Elsőfokú Bíróság okfejtésének azon részével kapcsolatban, amelyben az Elsőfokú Bíróság kifejti, hogy különleges helyzetekben az előnyök az ellentételezés-jellegük folytán nem minősíthetők az EK 87. cikk értelmében vett támogatásnak.

A Bíróság álláspontja

- ⁹⁰ Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 181–184. pontjában helyesen állapította meg, hogy a szóban forgó támogatási program keretében nyújtott támogatások állítólagos ellentételezés-jellege nem teszi lehetővé, hogy esetükben mellőzzék az EK 87. cikk értelmében vett támogatásnak való minősítést.
- ⁹¹ Ezzel összefüggésben meg kell állapítani, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint formájától függetlenül támogatásnak minősül az a beavatkozás, amely közvetlenül vagy közvetve alkalmas vállalkozások előnyben részesítésére, illetve amely olyan gazdasági előnynek tekinthető, amelyben a kedvezményezett vállalkozás rendes piaci feltételek között nem részesülhetett volna (a fent hivatkozott Bizottság kontra Deutsche Post ügyben hozott ítélet 40. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- ⁹² A Bíróság kétségtávolan kifejtette hogy, amennyiben az állami beavatkozás a kedvezményezett vállalkozás által közszolgáltatási kötelezettségként teljesített szolgáltatás ellenértékéül adott térítésnek tekinthető oly módon, hogy e vállalkozás nem részesül tényleges anyagi előnyben, és így nem kerül e beavatkozás folytán versenytársainál kedvezőbb helyzetbe, az ilyen beavatkozás nem tartozik az EK 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra Deutsche Post ügyben hozott ítélet 41. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 93 Ugyanakkor sem a Hotel Cipriani, sem az Italgas nem állítja azt az első jogalapjában, hogy esetükben teljesülnének e feltételek. Ezzel szemben előadják, hogy az a körülmény, hogy a szóban forgó előnyök célja a Velence területén letelepedett gazdasági szereplők esetében fennálló különleges feltételekhez kapcsolódó többletköltségek elmentételezése, megszünteti ezen előnyök támogatásjellegét.
- 94 Ezzel összefüggésben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az adott támogatási intézkedés háttérét képező indokok nem elegendőek ahhoz, hogy eleve kizárják az ilyen intézkedés EK 87. cikk értelmében vett támogatásnak való minősítését. E rendelkezés (1) bekezdése ugyanis nem azok oka vagy célja szerint különbözteti meg az állami beavatkozásokat, hanem az általuk gyakorolt hatások alapján határozza meg őket (lásd ebben az értelemben a C-172/03. sz. Heiser-ügyben 2005. március 3-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-1627. o.] 46. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 95 Hozzá kell tenni, hogy a kialakult következetes ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy a tagállam egyoldalú intézkedésekkel a gazdaság valamely ágazatában a más tagállamokban érvényesülő versenyfeltételekhez való közeledésre törekszik, nem fosztja meg ezen intézkedéseket támogatásjellegüktől (a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 61. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint a fent hivatkozott Heiser-ügyben hozott ítélet 54. pontja).
- 96 Mint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 183. és 184. pontjában helyesen megállapította, ez az ítélkezési gyakorlat azokra az intézkedésekre is irányadó, amelyek célja azoknak az esetleges hátrányoknak az ellentételezése, amelyekkel a tagállamok bizonyos térségeiben letelepedett vállalkozásoknak szembesülniük kell. Az EK-Szerződés ugyanis – amelynek 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontja a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítható állami támogatásnak minősíti „[a] [...] térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott [támogatásokat]”, valamint „az egyes [...] területek fejlődését előmozdító [támogatásokat]” – magában a szövegében utal arra, hogy az olyan előnyök, amelyek hatálya a támogatási eljárás alá vont állam területének csak egy részére terjed ki, szelektív előnyöknak minősülhetnek (lásd a C-88/03. sz., Portugália kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 6-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-7115. o.] 60. pontját).

- 97 E megfontolásokra tekintettel az Elsőfokú Bíróság megalapozottan utasíthatta el a megsemmisítés iránti kereset alátámasztása érdekében előadott, a szóban forgó előnyök állítólagos ellentételezés-jellegére alapított jogalapokat, anélkül hogy köteles lett volna a jelen ügy tárgyát képező helyzetektől eltérő, feltételezésen alapuló olyan helyzeteket vizsgálni, amelyekben bizonyos intézkedések ellentételezés-jellege adott esetben megszüntetheti a támogatásjellegét.
- 98 Másfelől az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amennyiben nem állapított meg ellentmondást a vitatott határozat indokolásában, amely határozat a (92) preambulumbekkezdésében az ASPIV vállalkozás vonatkozásában elismeri, hogy a szociálisteher-csökkentések a többletköltségek ellentételezésére irányulnak.
- 99 Meg kell állapítani, hogy a Bizottság az említett (92) preambulumbekkezdésben nem akként határozott, hogy a szociálisteher-csökkentések ellentételezés-jellege megszüntetné azok támogatásjellegét. Épp ellenkezőleg, az EK 86. cikk (2) bekezdésében szabályozott eltérés alkalmazása mellett döntött. Ezért a vitatott határozat (92) preambulumbekkezdéséből nem következik, hogy a biztosított előnyök ellentételezés-jellege az ASPIV vállalkozás vonatkozásában megszüntetné azok támogatásjellegét. Következésképpen a Bizottság határozatának indokolásában nem fedezhető fel olyan ellentmondás, amelyet az Elsőfokú Bíróságnak szankcionálnia kellett volna.
- 100 Az eddigiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság azon megállapítását, mely szerint a szóban forgó szociálisteher-csökkentések az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásnak minősülnek, már megfelelően alátámasztja a megtámadott ítélet 181–184. pontjában kifejtett azon indoklás, mely szerint a Velence és Chioggia területén letelepedett vállalkozások versenyhátrányainak ellentételezésére irányuló, a szociálisteher-csökkentésekkel elérni kívánt cél nem szüntetheti meg ezen előnyöknek az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásjellegét. Ezért az ítélet 185–195. pontja vonatkozásában megfogalmazott kifogások a teljesség kedvéért kifejtett indokok ellen irányulnak, vagyis a jelen ítélet 65. pontjában felidézett ítélkezési

gyakorlatnak megfelelően hatástalanok. Ugyanezen okból nem kell megvizsgálni az indokolás megváltoztatásának szükségességét az ítélet 185–187. pontjában kifejtett indokokkal kapcsolatban, mint azt a Bizottság kéri a Bíróságtól.

- 101 Végül az Olasz Köztársaság azon megjegyzésével kapcsolatban, mely szerint az Elsőfokú Bíróságnak alkalmaznia kellett volna a magángazdasági szereplő kritériumát, elegendő megjegyezni, hogy az ilyen magángazdasági szereplővel való összehasonlítás irreleváns amiatt, hogy e szereplő célkitűzései nem azonosak a szóban forgó szociális-teher-csökkentések célkitűzéseivel, mint azt a főtanácsnok az indítványa 121. pontjában megjegyezte.
- 102 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel a Comitato, a Hotel Cipriani és a Coopservice első jogalapjának első részét, valamint az Italgas első jogalapját el kell utasítani.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségével és a verseny torzításával kapcsolatos kritériumokról, a szóban forgó támogatások vizsgálata keretében a Bizottságot terhelő eljárási kötelezettségekről, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvéről, valamint az EK 86. cikk (2) bekezdéséről

A megtámadott ítélet indokolása

- 103 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 199–253. pontjában elvetette a megsemmisítés iránti kereset alátámasztása érdekében előadott, az EK 87. cikk (1) bekezdésének, a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének és az indokolási kötelezettségnek

a megsértésére alapított jogalapokat. Ezzel összefüggésben az Elsőfokú Bíróság többek között a több ágazatra kiterjedő támogatási programok vizsgálatának sajátosságából, valamint a felperesekkel kapcsolatos konkrét információk hiányából indult ki.

A felek érvei

¹⁰⁴ A Comitato első jogalapjának második része és második jogalapja, a Hotel Cipriani első jogalapjának második része, az Italgas második, harmadik és negyedik jogalapja, valamint a Coopservice első jogalapjának második része és második jogalapja a megtámadott ítélet 199–253. pontjában kifejtett indokok ellen irányul.

¹⁰⁵ A fellebbezők, valamint a Coopservice és az Olasz Köztársaság azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, és nem vette figyelembe a szóban forgó támogatási program vizsgálata során a Bizottságra háruló eljárási kötelezettségeket. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis elismerte, hogy a Bizottság bizonyos önkormányzati vállalkozások vonatkozásában egyedi elemzést végezhetett volna a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége és a verseny torzítása tárgyában, anélkül hogy más vállalkozások és ágazatok vonatkozásában ugyanígy kellett volna eljárnia. Ugyanakkor e más vállalkozások és ágazatok azonos helyzetben vannak, mint ez kiderül a vizsgálat szakaszában szolgáltatott azon információkból, amelyeket az Elsőfokú Bíróság elferdített. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság megsértette az indokolási kötelezettséget és a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat. Végül az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a vitatott határozatot, és elmulasztotta megállapítani, hogy e határozatot a Bizottság nem indokolta meg kellőképpen ahhoz, hogy a nemzeti hatóságok számára lehetővé tegye annak végrehajtását. A Coopservice a második jogalapjában azt állítja, hogy a megtámadott ítélet sérti az EK 86. cikk (2) bekezdését, amennyiben vele szemben nem alkalmazta e rendelkezést.

- 106 A Bizottság szerint e jogalapokat el kell utasítani. Ugyanakkor a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésével kapcsolatban elismeri, hogy a megtámadott ítélet 208. és 233. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat nem releváns, következésképpen nem járulhat hozzá a levezetett okfejtés indokolásához. Ezért a Bizottság azt indítványozza, hogy a Bíróság olyan sajátosságokon alapuló okfejtés levezetésével változassa meg ezt az indokolást, amelyek a több ágazatra kiterjedő támogatási programok vizsgálatára jellemzőek.

A Bíróság álláspontja

- 107 Ahhoz, hogy a megtámadott ítélet 199–253. pontjában kifejtett indokolás ellen felhozott jogalapokat mérlegelni lehessen, mindenekelőtt azokat a megfontolásokat kell megvizsgálni, amelyeket az Elsőfokú Bíróság a vitatott határozat terjedelmével kapcsolatban fogalmazott meg, ezt követően pedig a Bizottság azon eljárási kötelezettségeire vonatkozó megfontolásokat, amelyeket a több ágazatra kiterjedő támogatási program vizsgálata során köteles tiszteletben tartani.

– A vitatott határozat terjedelme és indokolása

- 108 A fellebbezők lényegében azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a vitatott határozatot, és tévesen ítélte meg úgy, hogy e határozat kellően pontos ahhoz, hogy lehetővé tegye a nemzeti hatóságok számára a végrehajtását.
- 109 Ez utóbbi szempontból a fellebbezők azt állítják, hogy a vitatott határozat nem jelöli meg azokat a szempontokat, amelyek alapján a nemzeti hatóságok eldönthetik, hogy valamely szociálisteher-csökkentés a kedvezményezettjei vonatkozásában ténylegesen olyan támogatásnak minősül-e, amely a közös piaccal összeegyeztethetetlen.

A Bizottság 2001 augusztusában és októberében kelt, a vitatott határozat végrehajtása keretében az olasz hatóságokhoz intézett levelei ugyanis szükségesnek bizonyultak ahhoz, hogy az e határozatnak a szóban forgó támogatási program kedvezményezett vállalkozásaival szemben történő végrehajtásához szükséges szempontokat megadják. Az Elsőfokú Bíróság annak megállapításával, hogy e levelek csupán a Bizottság és a nemzeti hatóságok közötti jóhiszemű együttműködés keretébe illeszkednek, tévesen ismerte el, hogy a Bizottság ahelyett, hogy a határozat végrehajtásához szükséges valamennyi adatot magában a határozatban szerepelteti, e célból egyszerű levelekkel is megelégedhet.

110 Ezenkívül a Bizottság a fellebbezők szerint nem fogadhat el olyan határozatot, amely általánosságban csak nagyon elvont mérlegelésre szorítkozik, bizonyos esetekben viszont egyedi helyzetek elemzését is elvégzi, anélkül hogy a Bizottság e határozatban olyan pontosításokkal szolgálna a határozat terjedelmét illetően, amelyek lehetővé teszik annak a nemzeti hatóságok általi végrehajtását.

111 E kifogásokra tekintettel emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 251. pontjában úgy ítélte meg, hogy a nemzeti hatóságoknak nem volt feladata, hogy a vitatott határozat végrehajtása során minden egyes esetben vizsgálják, hogy teljesülnek-e az EK 87. cikk (1) bekezdésének alkalmazási feltételei. Ezenkívül az ítéletnek a 251. pontjában hivatkozott 100–111. pontjából kitűnik, hogy az Elsőfokú Bíróság úgy értelmezte a vitatott határozatot, hogy az csak a *de minimis* szabályt tiszteletben tartó szociálisteher-csökkentések esetében zárja ki a támogatásnak való minősítést, ennek következtében pedig a visszatéríttetést. E megfontolásokra tekintettel az Elsőfokú Bíróság – mint ez a megtámadott ítélet 251. és 252. pontjából egyértelműen kiderül – úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozat kellően pontos és megfelelő indokolást tartalmaz ahhoz, hogy a nemzeti hatóságok számára lehetővé tegye a végrehajtását.

112 A vitatott határozat vitatott határozat terjedelmének ez az elemzése azonban jogilag téves.

- 113 A vitatott határozat 5. cikke szerint ugyanis Olaszország megteszi az annak biztosításához szükséges valamennyi intézkedést, hogy a kedvezményezettek visszatérítsék „a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat”. E kötelezettség teljesítése tehát feltételezi annak előzetes megállapíthatóságát, hogy a biztosított előnyök állami támogatásoknak minősíthetők. A határozat 1–3. cikke megjelöli a közös piaccal összeegyeztethető, valamint az azzal összeegyeztethetetlen támogatásokat, a határozat 4. cikke pedig megállapítja, hogy az e cikkben említett társaságoknak biztosított előnyök nem minősülnek állami támogatásnak. Ezenkívül, mint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 103. pontjában helyesen megállapította, a *de minimis* szabályt tiszteletben tartó előnyök esetében kizárt az állami támogatásnak való minősítés.
- 114 A vitatott határozat (49) és (50) preambulumbekkezdésének olvasatából kiderül, hogy e határozat a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére és a verseny torzítására vonatkozó kritériumokkal összefüggésben a szóban forgó támogatási program jellemzőinek elemzésére szorítkozott. A Bizottság ugyanis megelégedett annak vizsgálatával, hogy bizonyos, az e program keretében szociálisteher-csökkentésben részesülő vállalkozások gyakoroltak-e olyan gazdasági tevékenységet, amely érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet és torzíthatja a versenyt, mivel az ilyen vizsgálat elegendő volt a Bizottság azon hatáskörének megalapozásához, hogy elvégezze az említett program közös piaccal való összeegyeztethetőségének elemzését.
- 115 Következésképpen, mielőtt lefolytatták valamely előny visszatéríttetését, a nemzeti hatóságoknak minden egyes esetben szükségképpen meg kellett vizsgálniuk, hogy a biztosított előny a kedvezményezettje vonatkozásában torzíthatja-e a versenyt és érintheti-e a tagállamok közötti kereskedelmet, mert, különben, e további, a kapott egyedi előnyök állami támogatásnak minősítése szempontjából elkerülhetetlen vizsgálatot nem lehetne elvégezni.
- 116 Ugyanígy jogilag téves az Elsőfokú Bíróság azon következtetése, mely szerint a vitatott határozat elegendő indokolást tartalmaz ahhoz, hogy a nemzeti hatóságok számára lehetővé tegye a végrehajtását. A megtámadott ítélet 251. és 252. pontjából ugyanis kiderül, hogy az Elsőfokú Bíróság e következtetés levonása során épp az e határozat

terjedelmére vonatkozó azon téves értelmezésből indult ki, mely szerint a nemzeti hatóságok nem kötelesek minden egyes esetben megvizsgálni, hogy a biztosított előny a kedvezményezettje vonatkozásában torzíthatja-e a versenyt és érintheti-e a tagállamok közötti kereskedelmet.

- 117 Márpedig, mint az a jelen ítélet 61–64. pontjából következik, az Elsőfokú Bíróság által kialakított ezen értelmezés figyelmen kívül hagyja a Bizottság határozatainak végrehajtása során a nemzeti hatóságokra háruló kötelezettségekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot.
- 118 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben az Elsőfokú Bíróság valamely ítéletének indokolása az uniós jogot sérti, de rendelkező része egyéb jogi indokok miatt megalapozottnak bizonyul, az ilyen jogsértés nem eredményezheti az ítélet hatályon kívül helyezését, a fellebbezést pedig el kell utasítani (lásd ebben az értelemben a C-120/06. P. és C-121/06. P. sz., FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság egyesített ügyekben 2008. szeptember 9-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-6513. o.] 187. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 119 Így a vitatott határozat tartalmára tekintettel, valamint a jelen ítélet 61–64., továbbá 113–117. pontját figyelembe véve meg kell vizsgálni, hogy e határozat megfelelő indokolást tartalmaz-e ahhoz, hogy a nemzeti hatóságok számára lehetővé tegye a végrehajtását.
- 120 Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a támogatási programra vonatkozó, visszatérítetési előírást tartalmazó bizottsági határozatnak megfelelő keretet kell biztosítania ahhoz a vizsgálathoz, amelyet a nemzeti hatóságoknak az egyes érintett kedvezményezettek egyedi helyzetével kapcsolatban el kell végezniük. Egyrészt, mint az a főtanácsnok indítványának 196. pontjából kitűnik, az ilyen határozatnak egyértelműen meg kell jelölnie a terjedelmét. Másrészt, mint azt a felperesek állítják, az ilyen határozatnak önmagában tartalmaznia kell a nemzeti hatóságok általi végrehajtásához

szükséges valamennyi lényeges adatot, kizárva ezzel, hogy e határozat valódi tartalmát csak utóbb, a Bizottság és a nemzeti hatóságok közötti levélváltás útján lehessen megállapítani.

¹²¹ A fenti elvekre tekintettel a vitatott határozat megfelelően indokoltnak bizonyul. Mint ugyanis a főtanácsnok az indítványának 197. és 198. pontjában megjegyezte, e határozat indokaiból kellően egyértelműen kiderül, hogy a Bizottság azon kérdéssel kapcsolatban, hogy a szociálisteher-csökkentések torzíthatták-e a versenyt és érintették-e a tagállamok közötti kereskedelmet, nyilvánvalóan magának a szociálisteher-csökkentési programnak a vizsgálatára szorítkozott. Így a nemzeti hatóságoknak kellett minden egyes esetben megvizsgálniuk, hogy a biztosított előnyök torzíthatták-e a versenyt és érintették-e a tagállamok közötti kereskedelmet. Ezzel szemben ami a biztosított előnyök esetleges ellentételezés-jellegét illeti, a vitatott határozatban tett azon megállapítás, mely szerint e jelleg nem vonná kétségbe ezen előnyök támogatás-jellegét, általánosan irányadó, vagyis kötelező a nemzeti hatóságokra.

¹²² Következésképpen a Bizottság 2001 augusztusában és októberében kelt levelei nem tekinthetők úgy, hogy azok a vitatott határozat elégtelen indokolását bizonyítanák.

¹²³ E levelek a vitatott határozat valódi tartalmát sem állapították meg utóbb.

¹²⁴ Kétségtelen, hogy – mint azt az Italgas állítja – a Bizottság az említett levelekben megjegyezte, hogy a biztosított előnyök meghatározott ágazatok bizonyos gazdasági szereplői vonatkozásában nem minősülnek állami támogatásnak, mivel nem érintik a tagállamok közötti kereskedelmet. Mindazonáltal az ilyen magyarázatok – amelyek

célja, hogy világossá tegyék az állami támogatás fogalma feltételeinek egyedi esetekre történő alkalmazását – a vitatott határozatban meghatározott keretbe illeszkednek.

- 125 Ezzel szemben, ha megkövetelnénk, hogy a jogellenes támogatások visszatéríttetését elrendelő határozat mindenképp tartalmazzon ilyen pontosításokat, ezzel megkérdőjeleznénk a jelen ítélet 63. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat által a Bizottság részére elismert azon lehetőséget, hogy a támogatási programokat az általános jellemzőik alapján mérlegelje. Másfelől a Bizottság és a tagállamok közötti jóhiszemű együttműködés elve veszélyeztetve lenne, ha a Bizottságot megfosztanánk attól a lehetőségtől, hogy az ilyen határozat megfelelő tagállami végrehajtásának elősegítése érdekében felvilágosításokat nyújtson. A Bizottság által a jelen ügyben a nemzeti hatóságokhoz intézett levelek tehát – mint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 252. pontjában helyesen elismerte – a Bizottság és a nemzeti hatóságok közötti jóhiszemű együttműködés kereteibe illeszkednek.
- 126 Az eddigi megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte a vitatott határozat terjedelmét, e hiba azonban nem eredményezheti a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, mivel e határozat indokolása megfelelőnek bizonyul ahhoz, hogy lehetővé tegye a nemzeti hatóságok általi végrehajtását.
- 127 Ezért a megtámadott ítélet e része ellen irányuló kifogásokat el kell utasítani.

– A Bizottság eljárási kötelezettségei

- 128 A fellebbezők azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg, hogy a Bizottság a szóban forgó támogatási program vizsgálata során tiszteletben tartotta a vele szemben fennálló eljárási kötelezettségeket. Többek között azt állítják, hogy

a Bizottság figyelmen kívül hagyta a szolgáltatások helyi jellegét és megsértette az EK 86. cikk (2) bekezdését, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, amikor az önkormányzati vállalkozások egyedi helyzetét anélkül vizsgálta meg, hogy a hasonló helyzetben lévő magánvállalkozások tekintetében ugyanígy járt volna el. A fellebbezők ezenkívül azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a bizonyítékokat.

¹²⁹ E kifogások mérlegelése érdekében előjáróban meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 209. és 228–231. pontjában a támogatási programok vizsgálatára vonatkozó ítélkezési gyakorlatból indult ki annak megállapítása során, hogy a Bizottság főszabály szerint nem volt köteles megvizsgálni a szóban forgó program kedvezményeiben részesülő különböző ágazatokat.

¹³⁰ E megfontolások összhangban vannak a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatával, mely szerint a támogatási programok esetén a Bizottság arra szorítkozhat, hogy a kérdéses rendszer jellemzőit tanulmányozza, anélkül hogy köteles lenne minden egyes alkalmazási esetet megvizsgálni (lásd többek között a fent hivatkozott Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 51. pontját, a C-278/00. sz., Görögország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3997. o.] 24. pontját, valamint a C-148/04. sz. Unicredito Italiano ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-11137. o.] 67. pontját), annak megállapítása érdekében, hogy e rendszer tartalmaz-e támogatási elemeket.

¹³¹ Először is, a fellebbezők azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg, mint az a megtámadott ítélet 224., 235. és 249. pontjából következik, hogy a Bizottság a támogatási programok vizsgálata keretében hagyatkozhat az állami támogatás fogalma alkalmazási feltételeinek, vagyis jelen esetben a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének és a verseny torzításának fennállására vonatkozó vélelemre.

- 132 Kétségtől nem vitatott, hogy az állami támogatás fogalma jogi természetű, és azt objektív körülmények alapján kell értelmezni, valamint, hogy a Bizottság nem rendelkezik mérlegelési jogkörrel valamely intézkedésnek az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősítése tekintetében, hanem főszabály szerint teljes körű bírósági felülvizsgálat alá tartozik (lásd ebben az értelemben a C-487/06. P. sz., British Aggregates kontra Bizottság ügyben 2008. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-10515. o.] 111. és 112. pontját).
- 133 Ugyanakkor az Elsőfokú Bíróság által mind a támogatási programok vizsgálatának egyedi jellemzőivel, mind pedig a működési támogatásként biztosított előnyök természetével kapcsolatban kialakított megfontolások önmagukban alkalmasak arra, hogy a jogilag megkövetelt módon igazolják a megtámadott ítélet 249. és 250. pontjában levont következtetéseket, vagyis a jelen kifogás mindenképp hatástalan.
- 134 Egyrészt ugyanis az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottságnak nem azt kell megállapítania, hogy a támogatásoknak tényleges hatása van a tagállamok közötti kereskedelemre, és azok ténylegesen torzítják a versenyt, hanem csak azt kell megvizsgálnia, hogy e támogatások képesek-e hatást gyakorolni a kereskedelemre és torzítani a versenyt (a C-66/02. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-10901. o.] 111. pontja).
- 135 Másrészt az Elsőfokú Bíróság a támogatási programok vizsgálatának egyedi jellemzőiből, valamint a működési támogatásként biztosított előnyök természetéből indult ki. Ami az első szempontot illeti, az Elsőfokú Bíróság a szóban forgó programot az általános jellemzőre tekintettel mérlegelve, a megtámadott ítélet 246–250. pontjában – a Bíróság ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatával összhangban – megállapította, hogy a támogatás jelentéktelen összege, vagy az a körülmény, hogy a kedvezményezettek többsége helyi szinten gyakorolta tevékenységét, nem járhat azzal a következménnyel, hogy az e program keretében nyújtott támogatások nem érinthetik a tagállamok közötti kereskedelmet és nem eredményezhetik a verseny torzulását.

- 136 A második szemponttal kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a működési támogatások, tehát azon támogatások, amelyek – a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonlóan – a vállalkozás által rendes tevékenysége vagy mindennapos üzletvezetése keretében általában viselendő költségeinek könnyítésére irányulnak, főszabály szerint torzítják a verseny feltételeit (lásd a C-156/98. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6857. o.] 30. pontját).
- 137 Ezért az a kifogás, mely szerint az Elsőfokú Bíróság tévesen ismerte el a Bizottság azon lehetőségét, hogy a tagállamok közötti kereskedelem érintettségével és a verseny torzításával kapcsolatban vélelemre hagyatkozzék, semmiképp nem befolyásolja a megtámadott ítélet rendelkező részét, következésképpen pedig a jelen ítélet 65. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlattal összhangban hatástalannak kell tekinteni.
- 138 Másodszor, a fellebbezők azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg, hogy az olasz hatóságoknak kell bizonyítékot szolgáltatniuk arra vonatkozóan, hogy a szóban forgó előnyök nem minősülnek az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásoknak.
- 139 A megtámadott ítélet 209–211. pontjában levezetett elemzésből és az ezt követő vizsgálatból ugyanakkor az következik, hogy az Elsőfokú Bíróság az ítéletének 249–251. pontjában megfogalmazott következtetések levonása során nem abból indult ki, hogy a bizonyítási teher az Olasz Köztársaságra hárulna, hanem az állami támogatási programok vizsgálatának egyedi sajátosságaiból és az e vizsgálat céljából szolgáltatott információk relevanciájából. Következésképpen a megtámadott ítélet 232. pontjában szereplő azon megjegyzés, mely szerint a bizonyítási teher megosztása a Bizottsággal, valamint az érintett tagállammal szemben fennálló eljárési kötelezettségek tiszteletben tartásának van alárendelve, nincs hatással az Elsőfokú Bíróság által elvégzett vizsgálatra, vagyis nem teszi lehetővé a megtámadott ítélet akként való értelmezését, hogy az a tagállamokra hárítaná a bizonyítási terhet annak kapcsán, hogy az állami támogatás fogalmát meghatározó feltételek nem teljesülnek.

- 140 A fentiek alapján a bizonyítási teher szabályainak megsértésére alapított jogalap a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul, ezért mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 141 Harmadszor, a fellebbezők azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság ítéletének, valamint a vitatott határozatnak téves az indokolása, továbbá azok sértik a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét. Az Elsőfokú Bíróság hátrányosan megkülönböztette egyrészt az önkormányzati vállalkozásokat, másrészt pedig a magánvállalkozásokat, amelyek pedig összehasonlítható helyzetben vannak. Az Italgas és a Hotel Cipriani – ugyanúgy, mint az önkormányzati vállalkozások – szigorúan helyi szintű tevékenységeket gyakorol, ami kizárja, hogy a számukra biztosított előnyök hatással legyenek a tagállamok közötti kereskedelemre.
- 142 Figyelembe véve a Bizottsággal közölt információkat, a fellebbezők szerint a Bizottság bizonyos ágazatok vagy bizonyos vállalkozások vonatkozásában köteles lett volna egyenként megvizsgálni, hogy a szóban forgó előnyök érinthették-e a tagállamok közötti kereskedelmet és torzíthatták-e a versenyt, vagy pedig az EK 86. cikk (2) bekezdésében szabályozott eltérést kellett-e alkalmazni. A Bizottságnak legalábbis további információkat kellett volna kérnie a nemzeti hatóságoktól, mint azt az önkormányzati vállalkozások esetében is tette.
- 143 Ezzel összefüggésben a fellebbezők többek között a COSES 1998-ban készített, a megtámadott ítélet 9. pontjában említett tanulmányaira, valamint Velence városának 1998. május 18-án kelt, továbbá az olasz kormány 1999. január 23-án és június 10-én kelt, a szóban forgó támogatási program vizsgálata során a Bizottsághoz intézett leveleire hivatkoznak. E tanulmányok és levelek olyan egyértelmű utalásokat tartalmaznak, amelyek szerint a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének és a verseny torzításának kockázata bizonyos ágazatok és vállalkozások vonatkozásában kizárt, tekintettel a tevékenységeik helyi jellegére. Így különösen a szállodai vendéglátás esetében a fellebbezők szerint helyi szinten kell meghatározni a piacot, mivel a turisták először az úti célt választják ki, és csak azt követően a szállodát vagy az éttermet. Mivel nem áll fenn versenyhelyzet a velencei szállodák és a más városokban lévő szállodák között, a szóban forgó szociálisteher-csökkentések nem érinthették a tagállamok

közötti kereskedelmet. A Coopservice ezenkívül azt állítja, hogy általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtására van kötelezve, a második jogalapjában pedig előadja, hogy a megtámadott ítélet sérti az EK 86. cikk (2) bekezdését.

¹⁴⁴ E kifogásokkal összefüggésben meg kell állapítani, hogy jelen esetben nem azt kell eldönteni, hogy a fellebbező vállalkozásoknak biztosított előnyök ténylegesen torzították-e a versenyt és érintették-e a tagállamok közötti kereskedelmet. Kizárólag azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság annak következtében, hogy elvégezte az önkormányzati vállalkozások egyedi helyzetének vizsgálatát, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve alapján a fellebbező vállalkozások és a működési területüket képező ágazatok esetében is köteles volt-e eltérni a szóban forgó program általános jellemzők szerinti vizsgálatán alapuló megközelítéstől, figyelembe véve az ezzel összefüggésben rendelkezésére bocsátott információkat.

¹⁴⁵ Ezzel kapcsolatban a megtámadott ítéletből következik, hogy ami egyrészt a Hotel Cipriani, az Italgas és a Coopservice helyzetét illeti, az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta a COSES tanulmányait és a fent említett leveleket, és az ítélet 214–216., valamint 241. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a vizsgálati eljárás során e vállalkozásokkal összefüggésben nem kapott egyetlen konkrét információt sem, amelynek alapján olyan eljárási kötelezettsége keletkeztethetett volna, hogy vegye figyelembe e vállalkozások egyedi helyzetét.

¹⁴⁶ Másrészt az építőipar, a kereskedelem, a szállodai vendéglátás és az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ágazataival kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság, miután megvizsgálta a fenti tanulmányokban és levelekben foglalt információkat, a megtámadott ítélet 240. pontjában megállapította, hogy ezen ágazatokkal összefüggésben sem léteztek olyan konkrét információk, amelyek a Bizottsággal szemben olyan kötelezettséget keletkeztethettek volna, hogy ezen ágazatokra vonatkozóan felvilágosítást kérjen az olasz hatóságoktól.

- 147 Ezzel szemben, mint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 244. és 245. pontjában megállapította, az önkormányzati vállalkozások vonatkozásában léteztek olyan – kétségtől hiányos, viszont konkrét – információk, amelyek alapján a Bizottság köteles volt velük kapcsolatban felvilágosítást kérni az említett hatóságoktól.
- 148 Következésképpen az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 242–245., valamint 249. és 250. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a Hotel Cipriani, az Italgas és a Coopservice, továbbá az építőipar, a kereskedelem, a szállodai vendéglátás és az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ágazatai vonatkozásában nem volt köteles eltérni a szóban forgó program általános jellemzők szerinti vizsgálatán alapuló megközelítéstől, ezenkívül pedig azt, hogy a vitatott határozat ezzel kapcsolatban elegendő indokolást tartalmaz, és nem sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét.
- 149 Amennyiben a fellebbezők vitatják az Elsőfokú Bíróság mérlegelését, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 225. cikkből és a Bíróság alapokmánya 58. cikkének első albekezdéséből az következik, hogy kizárólag az Elsőfokú Bíróság rendelkezik hatáskörrel egyrészt a tényállás megállapítására, kivéve ha megállapításainak anyagi pontatlansága a hozzá benyújtott eljárási iratokból ered, másrészt a tények értékelésére. Amint az Elsőfokú Bíróság megállapította vagy értékelte a tényállást, a Bíróság rendelkezik hatáskörrel az EK 225. cikk értelmében a tények jogi minősítésének és az abból az Elsőfokú Bíróság által levont jogkövetkezményeknek a felülvizsgálatára (a fent hivatkozott British Aggregates kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 96. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 150 Ezzel szemben a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel sem a tényállás megállapítására, sem – főszabályként – az Elsőfokú Bíróság által az e tényállás alátámasztására elfogadott bizonyítékok vizsgálatára (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott British Aggregates kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 97. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 151 Így azokat a kifogásokat, melyek szerint az Elsőfokú Bíróságnak a vizsgálati eljárás során a Bizottság rendelkezésére bocsátott információkra tekintettel meg kellett volna állapítania, hogy a Bizottság bizonyos ágazatok vagy vállalkozások vonatkozásában köteles lett volna egyedi vizsgálatokat lefolytatni vagy további információk beszerzése érdekében az olasz hatóságokhoz fordulni, mint megalapozatlanokat el kell utasítani, amennyiben azok az Elsőfokú Bíróság által végzett ténybeli mérlegelések ellen irányulnak.
- 152 Amennyiben az Italgas azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a bizonyítékokat, emlékeztetni kell arra, hogy ha a fellebbező a bizonyítékoknak az Elsőfokú Bíróság általi elferdítésére hivatkozik, akkor az EK 225. cikk, a Bíróság alapokmánya 51. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 112. cikke 1. §-a első bekezdésének c) pontja alapján pontosan meg kell jelölnie az Elsőfokú Bíróság által elferdített bizonyítékokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek az Elsőfokú Bíróságot az értékelése során ezen elferdítéshez vezették (a C-413/08. P: sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2010. június 17-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-5361. o.] 16. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 153 Ezenkívül az ilyen elferdítés akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan tévesnek tűnik (a fent hivatkozott Lafarge kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 17. pontja).
- 154 Az Italgas ezzel kapcsolatban az olasz hatóságok 1999. január 23-i és június 10-i, valamint Velence városának 1998. május 18-i levelére hivatkozik.
- 155 Először is, az olasz hatóságok 1999. január 23-i és Velence városának 1998. május 18-i levelével kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az Italgas azt az állítását, mely szerint az említett leveleknek az Elsőfokú Bíróság által kialakított értelmezése ellentétben áll e dokumentumok tartalmával, nem részletezi kellő mértékben ahhoz, hogy a Bíróság számára lehetővé tegye annak ellenőrzését, hogy e levelek mérlegelése nyilvánvalóan tévesnek bizonyul-e (lásd analógia útján a C-260/09. P. sz., Activision Blizzard

Germany kontra Bizottság ügyben 2011. február 10-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-419. o.] 52. pontját).

¹⁵⁶ Egyrészt ugyanis az Italgas anélkül, hogy konkrétan utalna e levelek szövegére, annak kijelentésére szorítkozik, hogy e levelekből kiderül, hogy azok kibocsátója „még ha általános megfogalmazásban is”, de bizonyos ágazatok helyi jellegére hivatkozott, kizárva ezzel, hogy az ezen ágazatoknak biztosított szociális előnyök hatással lehessenek a tagállamok közötti kereskedelemre. Másrészt meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 214–216., valamint 240–241. pontjában épp e dokumentumok tárgyában foglalt állást, anélkül hogy az Italgas általános jellegű állításai alátámaszthatnák, hogy e mérlegelés nyilvánvalóan tévesnek bizonyul.

¹⁵⁷ Másodsor, az olasz hatóságok 1999. június 10-i azon levelével kapcsolatban, amelyre az Italgas közelebbről hivatkozik, szó szerint idézve e levélnek azt a részét, amelyről azt állítja, hogy azt az Elsőfokú Bíróság elferdítette, meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság e levél tekintetében a megtámadott ítélet 214. pontjában megállapította, hogy „az olasz kormány [...] csatlakozott ahhoz a kérelemhez, amely az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti eltérésnek az önkormányzati tulajdonú vállalkozások javára történő alkalmazására irányul”.

¹⁵⁸ Márpedig az Italgas az Elsőfokú Bíróságnak nem ezt a megállapítását vitatja, hanem a közigazgatási eljárás során a Bizottsággal közölt valamennyi észrevételből és dokumentumból a megtámadott ítélet 243. és 244. pontjában levont azon következtetést vonja kétségbe, amely szerint a Bizottság a felperes vállalkozásokkal kapcsolatos konkrét információk hiányában nem volt köteles további információkat beszerezni a nemzeti hatóságoktól annak ellenőrzése érdekében, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdése alkalmazásának a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére és a verseny torzítására vonatkozó feltételei teljesültek-e azon különböző érintett ágazatokban, amelyekben e vállalkozások működnek.

- 159 E feltételek mellett látható, hogy az Elsőfokú Bíróság nem ferdítette el a bizonyítékokat, hanem – mint azt a főtanácsnok az indítványának 174. pontjában megállapította – az Italgas valójában e bizonyítékok újabb mérlegelését szeretné elérni, amire a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel.
- 160 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság a felperes vállalkozásokra és a működési területüket képező ágazatokra vonatkozó konkrét információk hiányában a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve alapján nem volt köteles a szóban forgó támogatási programok általános jellemzők szerinti vizsgálatán alapuló megközelítéstől eltérni, és nem volt köteles az egyedi helyzetükkel kapcsolatos elemzést lefolytatni. Az ilyen konkrét információk hiányában azt sem kell megvizsgálni, hogy a Bizottság az alapos és pártatlan vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettsége alapján köteles volt-e e megközelítéstől eltérni.
- 161 Az eddigiekre tekintettel a Comitato első jogalapjának második részét, továbbá második jogalapját, a Hotel Cipriani első jogalapjának második részét, az Italgas második, harmadik és negyedik jogalapját, valamint a Coopservice első jogalapjának második részét, továbbá második jogalapját el kell utasítani.

Az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) és d) pontjáról, valamint az indokolási kötelezettségről

A megtámadott ítélet indokolása

- 162 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 280–314. pontjában elutasította a megsemmisítés iránti kereset alátámasztása érdekében előadott, az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának téves alkalmazására, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére

alapított jogalapokat. Elismerve, hogy a Bizottság egyedi esetekben eltérhet a közleményeitől és iránymutatásaitól, többek között megállapította, hogy jelen esetben a Bizottság nem volt köteles így eljárni. A vitatott határozat indokolása megfelelő. Mindazonáltal a szociálisteher-csökkentések, vagyis a működési támogatások természetű kizárja, hogy azok ilyen eltérés keretében elfogadhatók legyenek.

- 163 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 322–329. pontjában elutasította azokat a jogalapokat, amelyek szerint a Bizottság tévesen tagadta meg az EK 87. cikk (3) bekezdésének d) pontjában szabályozott, a kulturális politikára vonatkozó kivétel alkalmazását. Ezzel összefüggésben az Elsőfokú Bíróság többek között azzal támasztotta alá az álláspontját, hogy a szóban forgó szociálisteher-csökkentések alkalmazási módjai nem kulturális politikai célkitűzéseket szolgálnak, megállapítva továbbá, hogy a Bizottság nem sértette meg a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, amikor e kivételt a Consorzio Venezia Nuova esetében alkalmazta, a felperesek esetében viszont nem.

A felek érvei

- 164 Először, a Comitato a harmadik jogalapjában, a Hotel Cipriani a második jogalapjában, a Coopservice pedig a harmadik jogalapjában azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontját. Az Elsőfokú Bíróság ténylegesen nem vizsgálta felül, hogy a Bizottság hogyan gyakorolta az őt megillető mérlegelési jogkört. Annak vizsgálatára szorítkozott, hogy léteztek-e olyan „sajátos” vagy „új” indokok, amelyek igazolhatták a szóban forgó előnyök biztosítását, anélkül hogy ténylegesen megvizsgálta volna, hogy a Bizottság köteles volt-e az említett rendelkezés *ad hoc* alkalmazására. Márpedig a fenti előnyök biztosításával kapcsolatos célkitűzés teljes mértékben összhangban van a regionális támogatások közösségi rendszerének célkitűzéseivel. Az Olasz Köztársaság szerint az Elsőfokú Bíróságnak az EK 253. cikk megsértése miatt meg kellett volna semmisítenie a vitatott határozatot.

Az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti eltérés biztosítására lehetőség lett volna anélkül, hogy szükségessé vált volna a Bizottság által ezzel összefüggésben megfogalmazott iránymutatások módosítása.

- 165 Másodszor, a Comitato a negyedik jogalapjában, a Hotel Cipriani a harmadik jogalapjában, a Coopservice pedig a negyedik jogalapjában azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette az EK 87. cikk (3) bekezdésének d) pontját. A Velence történelmi központjában működő valamennyi gazdasági szereplő többletköltségeknek van kitéve az e város örökségének megóvására irányuló célkitűzés folytán. A szóban forgó szociálisteher-csökkentés mérsékli a munkaerővel összefüggő költségeket, lehetővé téve ezáltal az említett örökség megóvásához szükséges munkák elvégzését. Ezenkívül a megtámadott ítélet indokolása ellentmondásos, mivel az Elsőfokú Bíróság lehetővé tette e rendelkezés alkalmazását a Consorzio Venezia Nuova vonatkozásában, amelyet tévesen minősített önkormányzati vállalkozásnak.

- 166 A Bizottság szerint e jogalapokat el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

- 167 El kell utasítani az arra alapított jogalapokat, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 280–314. pontjában, valamint 322–329. pontjában tévesen értelmezte az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) és d) pontját.
- 168 Először is, az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának értelmezésével kapcsolatban, meg kell állapítani, hogy – ellentétben a fellebbezők állításával – az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 307–309. pontjában alaposan megvizsgálta, hogy a Bizottság hogyan gyakorolta az e rendelkezés *ad hoc* alkalmazásával kapcsolatban őt megillető

mérlegelési jogkört. Ezzel összefüggésben az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta, hogy voltak-e esetleges mérlegelési hibák, és helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a Bizottság annak érdekében, hogy az említett rendelkezésben szabályozott eltérés alkalmazásának megtagadását indokolja, megalapozottan támaszkodott arra a körülményre, hogy jelen esetben a vállalkozások működéséhez nyújtott támogatásokról van szó. Mint ugyanis az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 286. pontjában helyesen megjegyezte, az ilyen támogatásokat, amelyek főszabály szerint torzítják a versenyfeltételeket, az [EK] 87. cikk (3) bekezdése a) és c) pontjának a regionális támogatásokra történő alkalmazásának módszeréről szóló, 1988. augusztus 12-i bizottsági közlemény (HL C 212., 2. o.), valamint a regionális állami támogatásokról szóló, 1998-ban közzétett iránymutatás (HL C 74., 9. o.) értelmében csak kivételesen lehet engedélyezni. Márpedig, mint azt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 309. pontjában megjegyezte, a felperesek nem bizonyították olyan sajátos körülmények fennállását, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a szóban forgó működési támogatások természete ellenére e támogatásokat az említett eltérés alkalmazásával engedélyezni lehetett volna.

- 169 Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 310. és 311. pontjában helyesen állapította meg, hogy a vitatott határozatnak megfelelő az indokolása. Ugyanis, mint azt az Elsőfokú Bíróság megállapította, amikor a Bizottság e határozat (73) és (74) preambulumbekkezdésében kifejtette a meglévő közlemények és iránymutatások módosítását kizáró okokat, azokból az okokból indult ki, amelyek alapján jelen esetben nem lett volna indokolt az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának alkalmazása.

- 170 Másodszor, az EK 87. cikk (3) bekezdése d) pontjának alkalmazásával kapcsolatban, az Elsőfokú Bíróság helyesen utasította el a vitatott határozat ellen megfogalmazott kifogásokat. Egyrészt ugyanis jogilag nem téves az Elsőfokú Bíróság azon megállapítása, mely szerint a Bizottság azért mellőzhette e rendelkezés alkalmazását, mert nem volt kellően szoros kapcsolat a szociális terhek csökkentése és a kulturális örökség megóvása között.

- 171 Másrészt a megtámadott ítélet indokolása nem ellentmondásos. Mint ugyanis az Elsőfokú Bíróság az ítélet 327. pontjában helyesen megállapította, a Consorzio Venezia Nuova helyzete nem volt összehasonlítható a felperesek helyzetével, mivel e jogalany-
nak az alapító okirat szerinti tevékenységét éppen az képezte, hogy megvalósítsa a Ve-
lence történelmi, művészeti és építészeti öröksége védelmének biztosítása érdekében
az állam által elhatározott beavatkozásokat. Nem releváns tehát az a kérdés, hogy az
Elsőfokú Bíróság a Consorzio Venezia Nuovát helyesen minősítette-e önkormányzati
vállalkozásnak, vagy sem.

Az EK 87. cikk (2) bekezdésének b) pontjáról és (3) bekezdésének b) pontjáról

A megtámadott ítélet indokolása

- 172 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 337–342. pontjában elutasította a vitatott
határozat ellen irányuló, az EK 87. cikk (2) bekezdése b) pontjának és (3) bekezdése
b) pontjának megsértésére alapított jogalapokat. Ezzel összefüggésben az Elsőfokú
Bíróság megállapította, hogy a Bizottság nem lépte túl a mérlegelési jogkörének kor-
látaait, a vitatott határozat pedig megfelelő indokolást tartalmaz.

A felek érvei

- 173 A Coopservice az ötödik jogalapjában azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság megsér-
tette a fenti rendelkezéseket. A biztosított előnyök ugyanis a Velence megóvására irá-
nyuló intézkedéscsomag, vagyis egy európai érdeket szolgáló fontos projekt részét

képezték. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság figyelmen kívül hagyta az „aqua alta” jelenségét, amelyet az EK 87. cikk (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett természeti csapásnak vagy rendkívüli eseménynek kell tekinteni.

¹⁷⁴ A Bizottság ezzel kapcsolatban nem foglalt állást.

A Bíróság álláspontja

¹⁷⁵ A Coopsrevicce által e jogalap keretében megfogalmazott kifogásokat el kell utasítani. Az EK 87. cikk (2) bekezdésének b) pontjával kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy az e rendelkezésben szabályozott eltérés jelen esetben nem alkalmazható, mivel a szóban forgó szociálisteher-csökkentések a bértömeggel arányosak, és nem a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására irányulnak, mint azt az említett rendelkezés megkövetelné. Az ítélezési gyakorlat szerint ugyanis ezen eltérés alapján egyedül a természeti csapások vagy más rendkívüli események által közvetlenül okozott károk téríthetők meg (a C-73/03. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet 37. pontja, valamint a C-346/03. és C-529/03. sz., Atzeni és társai egyesített ügyekben 2006. február 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-1875. o.] 79. pontja).

¹⁷⁶ Az EK 87. cikk (3) bekezdésének b) pontjával kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta, hogy a Bizottság hogyan gyakorolta az őt megillető mérlegelési jogkört, és helyesen állapította meg, hogy a Bizottság nem lépte túl a mérlegelési jogkörét, amikor úgy ítélte meg, hogy a közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására vonatkozó kivétel jelen esetben nem alkalmazható, mivel a szóban forgó támogatási program előnyeiből egyedül a Velencében letelepedett gazdasági szereplők részesülnek.

- 177 Végül, ellentétben a Coopservice állításával, az Elsőfokú Bíróság alaposan megvizsgálta a Velence sajátos helyzetére alapított érvet, vagyis a megtámadott ítéletnek ezzel kapcsolatban nem hiányos az indokolása.

A 659/1999 rendelet 14. cikkéről

A megtámadott ítélet indokolása

- 178 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 385–399. pontjában megállapította, hogy a vitatott határozat nem sérti a 659/1999 rendelet 14. cikkét, amikor az 5. cikkében előírja a jogellenesnek minősített támogatások visszatéríttetését. Az Elsőfokú Bíróság többek között megjegyzi, hogy a 659/1999 rendelet 14. cikke és az ezzel összefüggésben kialakult következetes ítélkezési gyakorlat szerint, ha a Bizottság megállapítja, hogy valamely támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal, köteles elrendelni annak visszatéríttetését. Jelen esetben a közösségi jog egyetlen általános elve sem zárja ki a visszatéríttetési előírást.

A felek érvei

- 179 A Comitato a hatodik jogalapjában, a Hotel Cipriani a negyedik jogalapjában, a Coopservice pedig a hatodik jogalapjában azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy ha a Bizottság valamely támogatást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánít, ez nem eredményezi automatikusan, hogy e támogatást vissza kell téríttetni. A Bizottság ugyanis mérlegelési jogkörrel rendelkezik,

amelynek keretében a jogi megfontolásokon kívül számos olyan körülményt értékelnie kell, mint például a támogatások jogszerűségébe vetett bizalom, a támogatások jellege, a hely sajátosságai, a kedvezményezettek különleges helyzete, valamint a pénzügyi hatás.

- ¹⁸⁰ A Bizottság megjegyzi, hogy az Elsőfokú Bíróság helyesen ismerte el, hogy a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás visszatéríttetése a jogellenesség megállapításának értelemszerű következménye, jelen esetben pedig a visszatéríttetési előírást egyetlen általános elv sem zárja ki.

A Bíróság álláspontja

- ¹⁸¹ E jogalapokat mint megalapozatlanokat el kell utasítani. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis – a Bíróságnak a megtámadott ítélet 387. pontjában idézett ítélkezési gyakorlatával teljes összhangban – elismerte, hogy a jogellenes támogatás visszatéríttetésére irányuló előírás e támogatás jogellenessége megállapításának értelemszerű következménye.
- ¹⁸² Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság a felperesek által előterjesztett indokokat vizsgálva helyesen állapította meg, hogy jelen esetben nem volt helye annak, hogy a Bizottság lemondjon a jogellenesnek nyilvánított támogatások visszatéríttetésének elrendeléséről. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis a megtámadott ítélet 391–394. pontjában megállapította, hogy a felperesek nem bizonyították olyan sajátos körülmények fennállását, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a Bizottságnak a szóban forgó támogatások működésitámogatás-jellege ellenére tartózkodnia kellett volna azok visszatéríttetésének az elrendelésétől.

- 183 Végül emlékeztetni kell arra is, hogy a vitatott határozat rendelkező részében szereplő visszatérítetési előírás az e határozatban a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított állami támogatásokra vonatkozik, ami magában foglalja, hogy a nemzeti hatóságoknak a jelen ítélet 113–121. pontjában kifejtett megfontolásokra tekintettel előzetesen meg kell állapítaniuk, hogy a biztosított előnyök a kedvezményezettjeik vonatkozásában állami támogatásoknak minősülnek.
- 184 Az eddigi megfontolásokra tekintettel a fellebbezéseket, valamint a Coopservice csatlakozó fellebbezését el kell utasítani.

A költségekről

- 185 A Bíróság eljárási szabályzata 122. cikkének első bekezdése alapján, ha a fellebbezés megalapozatlan, a Bíróság határoz a költségekről. E szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 118. cikke alapján a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A 69. cikk 2. §-ának második bekezdése szerint több pervesztes fél esetén a Bíróság határoz a költségek megosztásáról. A 69. cikk 3. §-ának első bekezdése ugyanakkor akként rendelkezik, hogy részleges pernyertesség esetén a Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy határozhat úgy, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.
- 186 Jelen esetben a Comitato, a Hotel Cipriani, az Italgas és a Coopservice a maga vonatkozásában mind pervesztes lett, ezért egyenlő arányban kötelezni kell őket a fellebbezésekkel, valamint a Coopservice csatlakozó fellebbezésével összefüggésben felmerült költségek viselésére.

- 187 Mivel a Bizottság a csatlakozó fellebbezése vonatkozásában pervesztes lett, kötelezni kell őt az ezzel összefüggésben felmerült költségek viselésére.
- 188 Végül a Bíróság eljárási szabályzata 69. cikke 4. §-ának első bekezdésével összhangban az Olasz Köztársaság maga viseli saját költségeit.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Bíróság a Comitato „Venezia vuole vivere”, a Hotel Cipriani Srl és a Società Italiana per il gas SpA (Italgas) fellebbezéseit, valamint a Coopservice – Servizi di fiducia Soc. coop. rl csatlakozó fellebbezését elutasítja.**
- 2) **A Bíróság az Európai Bizottság csatlakozó fellebbezését elutasítja.**
- 3) **A Bíróság a Comitato „Venezia vuole vivere”-t, a Hotel Cipriani Srl-t, a Società Italiana per il gas SpA-t (Italgas) és a Coopservice – Servizi di fiducia Soc. coop. rl-t egyenlő arányban kötelezi a fellebbezésekkel, valamint az utóbbi által benyújtott csatlakozó fellebbezéssel összefüggésben felmerült költségek viselésére.**
- 4) **A Bíróság az Európai Bizottságot kötelezi a csatlakozó fellebbezésével összefüggésben felmerült költségek viselésére.**
- 5) **Az Olasz Köztársaság maga viseli saját költségeit.**

Aláírások